

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Intervju: Šesto čulo – emisija za osobe s invaliditetom	4
3. Stručni tekstovi: Znakovni jezik u Finskoj	12
4. Razmišljanja: Kako zaštititi znakovne jezike od obezvređivanja i odumiranja?	13
5. Razmišljanja: Znakovni jezik u obrazovanju	15
6. Razmišljanja: Gluha internet generacija ima pravo na demokraciju ulice!	18
7. Kolumna: Ključ, povratak malog princa i ostalo	20
8. Razmišljanja: Znakovni jezik naš svagdašnji	21
9. Stručni tekstovi: Kultura Gluhih u Pakistanu	23
10. Razmišljanja: Učenje znakova i znakovnog jezika	25
11. Zanimljivosti: Mi smo mali, ali veliki	27
12. Zanimljivosti: Zanimljive vijesti iz centra za odgoj i obrazovanje “Slava Raškaj”	28
13. Iz medija	30
14. Zanimljivosti: Zajednica i kultura Gluhih	36
15. Umjetnički kutak: Prva samostalna izložba Pljeska jedne ruke	38
16. Umjetnički kutak: Tihe boje	39

“Pljesak jedne ruke” - Časopis Udruge “Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN” - izlazi 4 puta godišnje.

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

Telefon: 385 1 618 12 90

Telefaks: 385 1 294 92 75

E-mail: dlan@crodeafweb.net

Web stranica: www.dlan.crodeafweb.net

Žiro-račun: 2402006-1100074154 (Erste Bank)

Matični broj: 1608037

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Glavna urednica: Petra Podhorsky

Lektura: Ana Užbinec

Tisak: Tiskara Ban

Ovaj časopis je financiran sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport

Dragi čitatelji "Pljeska ...", ovaj je broj, zapravo dvobroj, pun zanimljivih priloga. Na tom obilju materijala možemo zahvaliti glavnom i odgovornom uredniku, Angelu Naumovskom, koji surađuje s izvorima (osobama) širokog spektra, od Edukacijskog fakulteta, škole "Slava Raškaj", pa do Verbotonalne udruge mladih pri Suvagu, a i s vanjskim suradnicima, bilo gluhima/nagluhima, bilo čujućima. Ujedno se jučer u kinu Europa odvrtio i "Film s invaliditetom" u kojem glumi naš urednik, no ja ga nisam pogledala pa se nadam da ćete čitati o ovom događaju u našem sljedećem broju.

Nije baš skromno početi uvod sa svojim djelom, no moram Vas upozoriti da, iako sam napomenula da me nije ništa dirnulo iz svijeta gluhih, to je zato jer su zadnji mjeseci bili u znaku stabilizacije, a lagana depresija se osjeća na svim poljima, u politici i gospodarstvu, pa i na radnim mjestima i u krugu obitelji te prijatelja.

To je sasvim normalna pojava. Sad su se "oblaci" malo razmaknuli, došlo je proljetno sunce, prognoza je bitno bolja, i raspoloženje poboljšano. Kako puno znači dobra prognoza, i to, vjerujem, da shvaćate, ne samo vremenska, makar ni ona nije nebitna.

Dakle, ipak mogu reći da me se najviše dojmila razlika u načinu života Pakistanaca naspram Finaca. Zaista je to velik jaz koji pokušavaju pomalo premostiti Norvežani (pomažući Pakistanu). Dakle, sjeverne zemlje poput Švedske, Finske i Norveške, imaju daleko razvijeniju svijest i uređenje za gluhe, daleko više tumača i poznavatelja znakovnog jezika no i samih gluhih.

Dok je u Pakistanu zaista potresna situacija u odnosu prema gluhim ljudima, nemaju nikakva ljudska prava, dostojanstvo, pristup komunikaciji s drugim ljudima, čujućim ili sličnima sebi, i zbog zatvorenog i strogog religijskog uređenja i običaja, koji znatno otežavaju situaciju gluhe osobe i bilo koje druge osobe s nekim "nedostatkom".

Moj prijatelj uvijek kaže da ne prihvaća riječ "invalid" ili "s invaliditetom", jer to znači "manjkav", "nedostatan". Takva su zapravo društvena uređenja i običaji, koje onda ljudi "s nedostatkom" moraju sami pisati da bi se njima prilagodili, i boriti se da budu uvršteni u neke veće zakone.

Članci o znakovnom jeziku su uvijek dobrodošli iz stručnog kuta, o tome kako održati živim znakovni jezik, da ne odumre. Pozdravljam susret poput ovih s Englezima

iz Liverpoola (da su Beatlesi bili gluhi nikad ne bih uživala u njihovim pjesmama, dok sam još čula) u Centru "Slava Raškaj", gdje su se družili naši "znakovnjaci" s liverpulskim, i upotpunjavali svoje znanje znakovnog na više jezika ali i narječja.

Članci o potrebi znakovnog jezika prilikom studiranja podsjetili su me na studentske dane. Tada se još nisam ni susrela pošteno sa Znakovnim, osim par gesti koje sam naučila od prijateljice u srednjoj školi, i dvoručne abecede.

Baš kao i potpisnik tih redaka, prepisivala sam gradivo na klupama ili na satu, kod kuće ili bilo gdje, a i u komunikaciji sa studentima i profesorima pomagala sam se očitavanjem, i aparatom. Na ispitima sam bila sretna kad bi me ispitivali pismeno, i potpuno je istinita tvrdnja da za studiranje treba imati jak motiv, puno volje i mnogo snalažljivosti, a dodala bih, i dosta dobrih živaca.

Ugodno vam čitanje želi

Petra.

ŠESTO ČULO – EMISIJA ZA OSOBE S INVALIDITETOM

Dobar vam dan, poštovani slušatelji! Ja sam Miruna Kastrapović. Danas ćemo o ZJ i preduvjetu ravnopravnosti gluhih osoba. 03.12.2008., na Međunarodni dan osoba s invaliditetom, trebali bismo vidjeti prvi prijedlog budućeg zakona o pravu na korištenje ZJ. Tim bi se zakonom otvorila vrata novom zanimanju i profesiji – tumaču i prevoditelju ZJ, ali i uvjeti, recimo, za dvojezičnost u obrazovanju.

O tome ćemo sve čuti od stručne suradnice Hrv. saveza gluhih i nagluhih osoba, gospođe Mirjane Juriše. Gospođo Juriša, dobar dan! Dobar dan! Ona je ujedno i predstavnica hrvatskog društva tumača i prevoditelja ZJ za gluhe osobe. Gospođu Jurišu svi znate s malih ekrana, jedna je od prevoditeljica na ZJ u onom kvadratiću na TV-u. Kao i uvijek kad se nešto kod nas donosi, a to je dobro i tako o svemu dobro raspravljamo.

U zadnje vrijeme sve su glasnije primjedbe na novi zakonski prijedlog pa ćemo čuti i što to u drugim organizacijama smatraju krivim ili lošim. I na kraju ponešto o šahu i njegovu utjecaju na razvoj djeteta. O svemu tome do 10 sati. Tonska realizatorica Josipa Žoljo, glazbeni urednik Boris Ciglencečki, broj je 611-333, predbroj 01.

Evo, gospođo Juriša, rekli smo da je zakon o kojemu ćemo danas

razgovarati, zakon o pravu na korištenje ZJ. Da li možda da ja to odmah pojednostavnim da bi ljudima bilo bliže ili lakše za prihvatiti. Znači li to da će, recimo, gluha osoba, ako sutra mora ići kod doktora, moći nazvati neki broj, dogovoriti si prevoditelja i s njim se tamo naći, ne znam, u sat vremena s njim riješiti ono što mu treba?

JURIŠA: Točno, upravo tako. Istina je da i sada imamo takav sustav, ali nemamo uređen zakon. Naime, sve naše udruge koje se bave gluhoćom, odnosno koje okupljaju osobe s oštećenjima sluha, da li gluhe ili teže nagluhe, već i sada rade po istom principu i na isti način. Dakle, mi već imamo tumače i prevoditelje koje, jasno, moramo dovesti u nekakav red. Cijelu tu priču oko tumača i prevoditelja, odnosno općenito oko priznavanja ZJ moramo dovesti u red.

A da bismo to doveli u red, čini mi se da moramo, a ne samo meni nego svima nama, svakako moramo urediti nekakvim pravilima. Ta pravila, evo kod nas se zovu zakon, pa onda mi pokušavamo zakonom o pravu na korištenje ZJ izregulirati neke stvari na tom području. Dakle, ovaj zakon propisuje, zapravo ovaj prijedlog zakona, pa ću vam reći u kojoj fazi je taj prijedlog zakona ili nacrt zakona.

Dakle, pokušava propisivati pravo gluhe osobe na uporabu HZJ i pravo gluhih osoba na informiranje njima pravo prilagođenim tehnikama kao i opseg i način ost-

varivanja prava na tumača ZJ za ravnopravno uključivanje gluhih osoba u životnu i radnu okolinu, te u sve ostale oblike životnog djelovanja i aktivnosti. Jasno, gluhe osobe bi ovo pravo ostvarivale po zakonu, ako nekim drugim zakonom to nije regulirano.

 Hrvatski savez gluhih i nagluhih
Croatian Association of the Deaf and Hard of Hearing

A zašto smo zapravo krenuli u cijelu tu priču, jer smo tek sada zapravo došli do jedne razine. Ovdje govorim zašto mi, tko smo to mi. U ovom konkretnom slučaju radi se o Hrvatskom savezu gluhih i nagluhih koji je krenuo u uređenje tog prostora zato jer se u mnogim dokumentima koje je RH prihvatila, općenito što se tiče osoba s invaliditetom i ljudskih prava, zapravo između ostalog govori i o ZJ, pa tako smo mi eto došli do razine da uredimo i to područje.

Dakle, mi prvo moramo reći i moramo dozvoliti da se nečim i kaže to. Jasno, to ovim zakonom pokušavamo riješiti, da je ZJ jezik sporazumijevanja gluhih osoba, zapravo prirodno sredstvo sporazumijevanja tih gluhih osoba. Zašto inzistiramo na tome i zašto govorimo stalno i zašto objašnjavamo široj populaciji o čemu se radi? Vama je jasno i vi svi vidite da se ZJ slobodno koristi u Hrvatskoj. Nitko nikada nije nikome branio a ni prijetio da se ne smije nešto napraviti po tom pitanju. Međutim, moramo reći da je taj zakon ipak, odnosno da je ZJ kao takav, prepoznat ali ne i priznat.

KASTRAPOVIĆ: Da, što je zapravo pitanje što će nam zakon kad ljudi već i tako koriste ZJ?

JURIŠA: Jasno, evo upravo iz tog razloga što je on prepoznat. On je prepoznat, on je u široj uporabi, međutim on nije priznat, a priznavanjem i legalizacijom takvog jednog jezika, odnosno načina i sve ono što ide uz taj jezik kao posljedica, svakako će omogućiti gluhoj osobi jednu veću ravnopravnost i veću mogućnost sudjelovanja u široj zajednici. Na kraju krajeva, svi se zalažemo za inkluziju, mislim da je to osnovno pravo čovjeka da bude s nama, a ne pokraj nas, pa tako evo time će se zapravo regulirati takvi nekakvi odnosi.

KASTRAPOVIĆ: Aha, kad bi, koliko bi zapravo osoba mogla imati koristi od ovog zakona, pretpostavljam sve gluhe osobe oštećenog sluha i u kojem roku bi one mogle osjetiti benefite zakona u svom životu?

JURIŠA: Ja sam rekla da se do sada ništa specijalno neće promijeniti što se tiče samih gluhih osoba na području Hrvatske. Jer mi smo već do sad razvili sustave koji su relativno dobri, ali to sve skupa nije bilo uređeno, nije bilo uređeno do te razine da se nije znalo, morali smo se javljati. Naime, da pojednostavnim. Dakle, Hrvatski savez gluhih i nagluhih i sve naše udruge (njih 24) na terenu morale su se javljati posebno na natječajima ministarstva kako bi mogli dobiti određena sredstva upravo za ovu namjenu.

Međutim, to je sve skupa stihija. S tim natječajem određena komisija odlučuje ovako, sljedeća komisija misli da ZJ nije bitan, pa da onda i tumači i prevoditelji ne moraju

biti i dobivati naknadu za svoj posao, pa onda jasno da je to tu negdje ostalo visjeti u zraku. Mi bismo sad željeli da se unutar te priče, osim što se priznaje HZJ i regulira i to pravo na tumače.

Koliko sati godišnje, koliko sati gluha osoba ima pravo u nekakvim općim životnim situacijama, u svom obrazovanju i na koji način u obrazovanju ima pravo na korištenje tumača. Pokušavamo regulirati isto tako i postupak ostvarivanja toga prava, zatim formirati i povjerenstvo za HZJ jer moramo znati da HZJ zaostaje u razvoju za ostalim ZJ u svijetu i Europi 20-30 god.

Razlozi, o njima možemo razgovarati kasnije, evidentna situacija je takva, prema tome, potrebno nam je između ostalog jedno takvo povjerenstvo koje će raditi na razvoju ZJ. Dakle, ovim zakonom mi bismo probali dobiti naklonost iliti nekakvu uređenost od strane države, da ona kaže prema našim prijedlozima, prema prijedlozima samih gluhih, dakle ne mojim prijedlozima Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih osoba, dakle što je to njima potrebno, koliko im je sati potrebno godišnje, u kojim sve segmentima i s kojim sve djelatnostima života i čime su oni zadovoljni.

Na kraju krajeva, oni imaju pra-

vo i na odabir tumača, jer znate, ne mora svaka osoba svakome odgovarati. Upravo to, zapravo to kako ZJ nije do kraja standardiziran u Hrvatskoj postoje određeni problemi i zapravo svaka gluha osoba ili većina gluhih osoba misle, jedini pravi ZJ je onaj kojeg rabim ja. Znate, to nije tako; kao hrvatski jezik svatko od nas koristi na određene načine u dijalektima i sl. Prema tome, ono što moramo, između ostalog, uraditi, a to pokušavamo, ne kroz ovaj zakon nego samo kroz ovo nekakvo, nekakav opći razvoj, u ZJ urediti i standardizirati HZJ i u tom kontekstu Hrvatski savez gluhih i nagluhih osoba, Udruga tumača i prevoditelja, ERF i Filozofski fakultet zapravo sada rade na jednom projektu koji je, čini mi se, vrlo značajan i to je upravo taj konačni.

Konačno da imamo jednu priču i da kažemo: „Evo, ovo bi mogao standard HZJ“. Istina je da su se standardi do sada, odnosno da pojedinci rade takve stvari koji su kvalificirani za to, međutim to još uvijek nije prošlo nikakvu javnu raspravu, itd. I znate, dođete u Samobor, i tamo kažu, vi u ZG pokazujete to ovako, pa dođete u Osijek, a vi tamo pokazujete ovako... i upravo da bismo izbjegli tu priču, vi ovako ili onako, mi bismo to htjeli standardizirati.

Sad, imate jednu čitavu proceduru.. Sve skupa je jedan početak, iz razloga što mi do sada imamo situaciju da gluhe osobe nigdje ne uče ZJ. One ga uče kopirajući iz vlastite okoline. Kao što svaka čujuća osoba koristi, odnosno uči

i glasovni jezik. Mi kao male bebe imamo kontakt sluh i normalno kopirajući našu okolinu, kopiramo upravo ono što se događa, odnosno što čujemo u toj okolini. Isto tako i gluho dijete, kada ga se dovede u taj prostor koristi taj ZJ koji je mogao vidjeti tu negdje u svojoj okolini, što ne znači da je to i taj ZJ koji je konvencionalan, koji je krajnje dogovoren i koji će omogućiti tom djetetu da kasnije ravnopravno sudjeluje i da prepozna sve pojmove HJ.

KASTRAPOVIĆ: Možda još malo da se vratimo na ove detalje iz zakona. Pa objasnimo gdje bi se obrazovali ti tumači, koliko sati godišnje bi jedna gluha osoba mogla koristiti profesionalnog tumača, tko bi ih plaćao, i takve nekakve detalje. I koliko je zapravo za jednu državu naše veličine potrebno tumača?

JURIŠA: To vam je jako teško reći, zato jer ovisi o tome koliko su gluhe osobe simulirane. Znaite koliko one same žele sudjelovati, na nama je svakako da potičemo što veću prisutnost gluhe osobe u društvenoj sredini. Međutim, to ne znači da one to i žele. Da ne žele na način na kakav mi to želimo. Odnosno neka većinska populacija, u ovom slučaju čujuć. Pitali ste me gdje bi se educirali.

Ja ne znam da li da sad slobodno iskažem svoje osobno mišljenje o tome. Lako imamo stav i mišljenje samih gluhih osoba, ja bih evo iskoristila tu priliku. Možda nije uputno i možda nije dobro. Vjerojatno ću naići na određene reakcije, ali ja mislim da to moraju biti, s obzirom da je to

jedan zahtjevan posao, da moraju biti izrazito kvalificirane osobe za to, mislim da bi to trebali biti izuzetno dobri projekti, odnosno programi, pardon, ERF, zato je na tom fakultetu, zapravo, dobivaju se ne samo informacije o ZJ kao takvom nego se dobiva sve ono što ide uz to o prepoznavanju, i kvalitetno učenje ZJ, između ostalog i psihologija gluhoće, metode i sl.

Prema tome, mislim da je zapravo ERF pozvan u ovom konkretnom slučaju biti taj koji će određivati pravila ponašanja ili educirati u onoj najvišoj razini tumača i prevoditelja. Jasno da se sad ne očekuje da sve to moraju biti magistri koji priznaju ZJ. Nije točno i nije potrebno toliko, ali mi svakako u određenim područjima životnih djelatnosti moramo imati određene specijaliste.

Isto tako mislim da suradnja s udrugama..., te udruge formiraju same osobe s oštećenjima sluha, dakle gluhe osobe koje su zapravo izvorni govornici. Mi tu ne možemo reći, znate fakultet ne može voditi svoju politiku, mora postojati neka suradnja s udrugama, sa svima onima koji se bave tim područjem, ali svakako ne kao pojedinačnim aktivnostima nego kao jednim zbirnim aktivnostima svih tih udruga koje se bave određenim aktivnostima vezanim za ZJ.

Dakle, da se dogovaraju kako i na koji način bi trebao teći razvoj ZJ i kako bi trebalo širu populaciju educirati. Postoje različiti modeli u svijetu. Govorim o svijetu i Europi naročito pa između ostalog postoji jedan švedski model, znate da je Švedska država koja je davnih, prije 20-ak god prihvatila, zapravo ozakonila ZJ. Ona je

donijela i određena pravila. Istina je da je taj zakon dosta dobar zakon, međutim ona daje mogućnost udrugama da se bave time i jasno odabire i kaže koja bi to udruga trebala voditi tu aktivnost.

Isto tako, zakonom je uređeno, međutim, mislimo da bi ipak... isto tako postoje slovenski, krenula sam po modelima..., nama najbliži nekakav slovenski model za koji ne kažemo da je besprijekoran, da je najbolji itd., ali nekako pomiriti možda ta dva modela bi bilo jedno dobro rješenje, čini mi se.

KASTRAPOVIĆ: Idemo čuti što kažu u Udruzi gluhoslijepih osoba „Dodir“. Naime, oni su poznati po tome da se već 10-ak godina vrlo ozbiljno bave ZJ i razvijaju službu podrške (tako oni zovu to mjesto gdje se dobiva tumač), osposobljavaju prevoditelje i drže tečaj ZJ. Pa da čujemo što o svemu ovome kaže njihova predsjednica Sanja Tarczay. Vi ste, gospođo Tarczay, izašli kako nekako glavni oponent ovom novom prijedlogu zakona o pravu na korištenje ZJ. U čemu je problem? Zar vi mislite da nam ZJ ne treba?

SANJA: Ne, dapače, ja sam uvijek za ZJ, što je apsolutno razumljivo jer udruga „Dodir“ je upravo na tome učinila najveći pomak u Hrvatskoj u zadnjih deset godina, što Savez gluhih u 80 godina svo-

ga postojanja, ja mislim da definitivno ne može pronaći niti 10% referenci koje je udruga „Dodir“ učinila u području ZJ i za promicanje ZJ.

KASTRAPOVIĆ: Oprostite što vas prekidam, ja ću to sve reći, da vi dugo imate službu podrške, da vi dugo imate tečajeve ZJ i uopće nije sporno da ste vi prava osoba koja treba komentirati ovaj zakon. To nije sporno. Mene samo zanima što ne valja u zakonu?

SANJA: Što nijedna gluha osoba koja bi trebala barem biti nije predsjednik udruge gluhih u Zagrebu, ja sam ih kontaktirala sedam, niti zna za to niti je bio uključen u izradu toga. Mi smo o tom zakonu da se onda bude ili već je stavljen u proceduru. To smo pročitali iz medija i mislim da to nije u redu, baš upravo zato što ZJ je trebalo uključiti ipak relevantne vodeće gluhe osobe koje su upućene u područje ZJ i općenito područja prevođenja.

KASTRAPOVIĆ: Što vi zapravo predlažete?

SANJA: Mislim da apsolutno nije u redu da se taj zakon, pitanje je tko ga točno predlaže, budući da se sve, nema ih puno, osobe koje razumiju što ZJ znači za nas. Mi želimo biti uključeni u to i nema šanse da ZJ donose neke čujuće osobe i pišu o tom ZJ i o tom predlažu. Iz tog razloga predsjednici udruge gluhih su se okupili i složili o tome da se to ne može raditi bez njihovog uključivanja.

Isto tako, izabrali su glasnogovornicu koja bi trebala zajedno sa mnom, budući da ja zastupam i ZJ u upotrebi populacije gluhoslijepih osoba. Tog viđenja. Do sada nas još nitko nije kon-

taktirao, što mene izuzetno čudi ako je taj tekst nacrtu zakona već pripremljen. Mene zanima tko je to od stručnjaka mogao napraviti, budući da možemo na prste ruke jedva prebrojiti nekoliko stručnjaka koji se razumiju u to.

Mislim da to dovoljno govori o nekakvom sudjelovanju osoba u nešto što bi trebalo biti, podrazumijeva se njihovo uključivanje. Ja se strašno bojim da će ovaj zakon biti opet poput mnogih zakona koje donosimo na brzinu. Znači, bez koristi za nas osobe s gluhoćom i gluhoslijepoćom. I to je upravo ono što će se dogoditi, a to je ono što mi ne želimo.

KASTRAPOVIĆ: Te udruge gluhih koje su se okupile oko vas i koje su nezadovoljne ovom inicijativom. Što ćete vi dalje raditi? Tko je glasnogovornica i hoćete li nešto poduzimati sami ili ćete čekati da vas se zove negdje?

SANJA: Udruga „Dodir“ zastupa to gledište da se ZJ prizna, to je jasno. Međutim, ne na način kojim se to provodi. Ja se ne mogu složiti s ničim ako nešto nisam vidjela. A što je s ostatkom. Ja se bojim da u taj zakon gluhoslijepi osobe nisu uključene, a velika većina gluhoslijepih osoba koristi ZJ.

I što mislim da je isto jedan od važnih razloga zašto u to moramo biti uključeni. To je stajalište gluhoslijepih osoba. Drugo stajalište gluhih, budući da udruga „Dodir“ ima veliki tim baš educiranih, stručnih gluhih osoba koje rade na ZJ i oni su izrazili veliko nezadovoljstvo tom politikom, da se opet zaobilaze gluhe osobe, da čujuće osobe govore umjesto gluhih. Mene jako iznenađuje činjenica da Savez

gluhih iznenada, bez da je konzultirao stručne gluhe osobe, pogotovo one školovane u Americi, nije uključio.

Pa me živo zanima tko je zapravo radio na tom nacrtu zakona. Pretpostavljam da je to praktički kopija slovenskog zakona o prevoditeljima, odnosno ZJ koji proizlazi o osiguravanju prevoditelja ZJ. Međutim, poznavajući situaciju u Sloveniji, Slovenci nisu zadovoljni time što je donešeno, jer gluhi ne dobivaju ono što trebaju dobiti. Ja sam uvijek za skandinavske zemlje. Mi znamo da je Hrvatska potpisala sukonvenciju i zato iz tih mjera mora brzo donijeti određene zakone.

Međutim, trebalo bi sagledati činjenicu da se ja veselim tome što je Hrvatska potpisala tu konvenciju, ali istodobno izražavam veliku bojazan, budući da većina europskih zemalja nije potpisala taj dokument, iz razloga što taj dokument zahtijeva jednu visoku kvalitetu, jedan određeni standard koje skandinavske zemlje imaju jako zahvalan standard za osobe s invaliditetom. One to nisu prakticirale jer je previsoko, pa se ja čudim kako je Hrvatska, koja ne može zadovoljiti osnovne potrebe gluhoslijepih osoba, mogla ući tako brzo u izradu tog zakona. Tako da se ja čudim, zakon bi prema ovim informacijama iz medija i prema onome što ste vi rekli, trebao biti na dan osoba s invaliditetom. Ja se bojim da će mnoge gluhe osobe biti protiv toga.

KASTRAPOVIĆ: Slušate emisiju Šesto čulo. Razgovaramo o zakonu o pravu na korištenje

znakovnog jezika, a s nama je stručna savjetnica Saveza gluhih i nagluhih Mirjana Juriša. Upravo smo čuli što o novom zakonu, tj. načinu reguliranja prava na ZJ, kaže Sanja Tarczay, predsjednica „Dodira“, jedne od udruga koje zasigurno imaju što za reći o ZJ. Evo, čuli smo, gospođo Juriša, čini se da je glavna primjedba da zapravo u izradu zakona nisu uključeni i da ne znaju što u njemu piše.

JURIŠA: Pa mi nismo još gotovi, tek smo počeli. Naime, 6 mjeseci ove godine Savez gluhih i nagluhih vodi kampanju o priznavanju ZJ na području cijele Hrvatske. Dakle, obišli smo cijelu Hrvatsku do sada i to je sve skupa bilo u okviru projekta Ministarstva branitelja i međugeneracijske solidarnosti, koji nas je podržao u tom načinu, odnosno u tom postupnom načinu kako doći do prijedloga zakona. Obavili smo razgovore s mnogim predstavnicima lokalne vlasti, s našim udrugama, i to moram reći da su radile gluhe osobe iz Hrv. saveza gluhih i nagluhih, dakle, ja sam samo voditelj projekta, s obzirom da sam sebe prepoznala kao čujuću osobu na koju atakira gospođa Tarczay, ali ja sam samo voditelj tog projekta, jedan koordinator u svemu tome, i moram reći da cijelu ovu aktivnost provodi Hrv. savez gluhih zajedno s 12000 gluhih na području Hrvatske, odnosno s njihovim predstavnicima, dakle 23 županijske udruge.

Ja ne znam o kojim predstavnicima govori i zašto bi predstavnici morali biti ti koju su najkompetentniji za ZJ.

Ne znam o kojim udrugama govori, vjerojatno na području Zagreba. Slažem se potpuno da gluha osoba, odnosno gluhe osobe čiji je to uostalom materinski jezik, su te koje kreiraju politiku vezanu za ZJ. Ali moram vam reći da smo mi tek u toj kampaniji krenuli senzibilizirati širu javnost vezanu za ZJ kao takvu. I ono što, to je ideja, ne sam zakon, nego objasniti široj javnosti da je ZJ ne pusto lamatanje rukama nego da je to pravi jezik i prirodni jezik gluhe sredine, odnosno gluhe populacije.

Znači, kad ljudi osvijeste taj dio tek onda ga možemo početi regulirati. Mi smo sada, odnosno zajedno s Ministarstvom obitelji, s jednim prijedlogom koji je, mogli bismo reći, kopija slovenskog prijedloga i kao što sam rekla već prije da nije bogznašto, mislim da nije reguliran, jasno je da područje podnosi određene modifikacije određenih aktivnosti pa tako između ostalih modifikaciju tog slovenskog primjera, ali smo svakako kao najbližoj zemlji priklonili se zato jer su oni to relativno dobro uredili i ova informacija da gluhi nisu zadovoljni je točna, ali nisu zadovoljni ne zakonom kao takvim nego provedbom zakona, a to je ona priča koja ne ovisi više ni o „Dodiru“, ni o Savezu gluhih i nagluhih nego o nekim drugim elementima, što će se, na kraju krajeva, ako donesemo mi u Hrvatskoj idealan zakon, nama dogoditi.

Prema tome, netočno je da gluhe osobe nisu uključene u izradu, odnosno u prijedlog, da nisu uključene u kampanju. Netočno je da, između ostalog, i to da smo mi već došli u fazu da priznajemo ZJ. Mi smo, dakle, u situaciji, sada govorim o Hrvatskom

savezu gluhih i nagluhih u okviru projekta, dakle kojega sam rekla, došli do određene razine, da smo za sada uz pomoć ministarstva zaposlili deset tumača i prevoditelja na terenu.

To su osobe koje su, ili su do sada radile u tim udrugama i bile su, dakle, relativno su kvalificirani tumači i prevoditelji, sukladno baš onome kako sam malo prije rekla da mislim da bi trebalo urediti, tu kvalifikaciju tumača i prevoditelja, ali svakako su, ili su djeca gluhih roditelja koja su prošla dodatnu edukaciju u smislu kodeksa ponašanja i slično ili su to same osobe koje su učile ZJ u nekim drugim segmentima, a naročito u našim udrugama, jer moram vam reći da Hrv. savez gluhih i nagluhih osoba dvadeset godina provodi projekte na način da educira širu okolinu po cijeloj Hrvatskoj, u svim udrugama gluhih provode se tečajevi ZJ.

Prema tome, naša javnost je relativno senzibilizirana za to i mi, ova priča da nisu gluhe osobe uključene apsolutno ne stoji, možda neke osobe koje misle da su trebale biti uključene nisu uključene, što opet ne stoji iz razloga što, dakle Ministarstvo obitelji, međugeneracijske, odnosno branitelja i međugeneracijske solidarnosti je zapravo, vrlo je postupno u cijeloj toj priči.

Odnosno predložilo je nama postupnost donošenja zakona, na način da se tek formira na naš prijedlog ili nacrt zakona koji samo dali Hrv. savez gluhih i nagluhih da se tek formira stručna radna skupina koju mora imenovati povjerenstvo vlade za osobe s invaliditetom. Tek nakon toga svi prijedlozi zakona koji su došli do neke razine o kojoj bi se trebalo

raspravljati, tek onda dolaze u proceduru.

Dakle, u onu proceduru da se o njemu raspravlja. Prema tome, svi oni napadi koji su ili sve ove priče do sad što sam čula svakako su rezultat ne znam čega. Svakako moram reći da Hrv. savez gluhih i nagluhih već puno, puno godina i duže nego „Dodir“, radi na sustavnom rješavanju i priznavanju ZJ. Još nešto?

KASTAPOVIĆ: U tu radnu skupinu ćete uključiti gluhe osobe?

JURIŠA: Ne, gledajte ovako. Tu se uopće nema što razgovarati. Osim što su gluhe osobe, i to kvalificirane gluhe osobe, ja neću govoriti imena sada, ali svakako i predsjednica udruge „Dodir“, gospođa Sanja Tarczay, ona je definitivno predložena davno, još u 5. mjesecu, predložena u tu radnu skupinu. Prema tome, ne vidim razlog zašto je cijela priča krenula tim putem napadačkim, svima nam je zajednički interes. Ja sam samo htjela reći slobodno, kad smo već u tako euforičnom stanju, odnosno te postupnosti, znamo, a piše i kroz novine, da je dakle udruga „Dodir“ isto tako bez znanja i javne procedure, što se tiče i gluhe populacije, već prošle godine u 9. mjesecu u saborsku proceduru preko saborskog odbora za socijalnu skrb i ljudska prava dala svoj prijedlog zakona, ali ne o ZJ nego o tumačima i prevoditeljima.

Svakako ovim zakonom koji će se morati izroditi ovim našim aktivnostima, on će morati imati pravo, dakle na korištenje ZJ i na tumača i na mjesto gdje će se tumača educirati, gdje će se voditi taj registar, tko će ga financirati i sve ostalo. Dakle, ne

možemo pojedinačno. A moram vam isto tako reći da zapravo, ako se pažljivo čita konvencija, a isto tako i ideja čini mi se da bi trebala biti Hrvatske, da ona zapravo jednom zakonom, ili nekoliko možda specifičnih zakona, samo regulira općenito sva ta područja, dakle da nema svako područje svoj zakon, nego kad govorimo o gluhima, govorit ćemo dakle o svim segmentima koji trebaju biti zadovoljeni za tu populaciju.

Dakle, moram umiriti duhove, ako mogu na ovaj način. Nitko nije izostavio kvalitetne, kvalificirane gluhe osobe, na kraju krajeva, to je njihov jezik. Dapače, one sudjeluju. Možda se nisu prepoznale pojedine osobe koje same za sebe misle da su te osobe. Kolegica Sanja Tarczay svakako je jedna od najkvalificiranijih osoba u tom području i budite sigurni da to ona, na kraju krajeva, dobro zna, i tim više ne znam zašto ova cijela euforija, dakle, da je predložena za člana radne skupine između ostalih gluhih i gluhoslijepih osoba. Svakako ovaj zakon regulira prvo stanje ZJ kao takvog, kako bismo krenuli, jasno, u daljnje obrazovanje, itd.

KASTAPOVIĆ: Evo, 9 je sati i 35 minuta. Ja ću podsjetiti slušatelje da je naš broj telefona 6116-333, ako slučajno imaju želju ili komentar u vezi ove naše teme. Vas ću gospođu pitati- očiti je strah kod gospođe Tarczay i gluhoslijepih osoba da se ovim zakonom ne misli na njih. Pa misli li se na njih ovim zakonom?

JURIŠA: Ovim zakonom mi nismo napisale gluhoslijepe osobe, nego smo napisali samo da ovaj zakon regulira ZJ. A kako gluhoslijepe osobe koriste, dakle ja ih doživljam kao segment,

dio zapravo ukupne populacije, kako dakle i te osobe imaju potrebu za ZJ, svakako kroz taj zakon će biti regulirana i njihova prava i nema nikakvog straha od toga da će oni bilo gdje biti izostavljeni.

Stvarno ne razumijem o čemu se radi, tim više što gospođa Sanja dobro zna i poznaje slovenski zakon, ako je to barem dijelom prepisan zakon, ja moram reći zato jer mislim da mi ne moramo otkrivati toplu vodu, ako su neke države uredile neke stvari a mi smo u okruženju, zašto on ne bi i nama bio dovoljno dobar, a što se tiče gluhoslijepih osoba, one su svakako ovdje, razmišljalo se i o njima, ali nisu eksplicite navedene.

KASTAPOVIĆ: Ide se po principu gluhoće?

JURIŠA: Ide se po principu gluhoće, dozvolite da Hrvatski savez gluhih i nagluhih, kao ipak organizacija, krovna udruga, nacionalna udruga, okuplja veliki broj, zapravo pogotovo sve gluhe osobe, pa prema tome mislimo da je to logično, da ta priča iz Saveza gluhih i nagluhih uz support, uz određene aktivnosti, određene zajedničke priče vezano za to i ostalih udruga koje se javljaju i koje imaju informacije o tom području.

KASTAPOVIĆ: Malo ćemo zasvirati pa opet mi... 9:45 je, i dalje smo u Šestom čulu na Prvom programu. Evo, gospođu Juriša, tko je i kada, možda malo da iskoristimo ovih 10 min. poziva kojih nema pa da svi skupa nešto

naučimo, tko je i kada izmislio ZJ?

JURIŠA: Izmisle su ga same gluhe osobe, ali prvi koji ga je sustavno nekako stavio u rječnik, to je bio francuski svećenik de l'Épée 1770. godine, koji je, dakle, kopirajući i gledajući okolinu i svu gluhu djecu iz svoje okoline formirao određen rječnik i on je bio jedna podloga zapravo za daljnje formiranje tog ZJ.

On ga je kasnije modificirao, jasno, u suradnji sa svojim učenicima, dakle, to je prirodni jezik gluhe populacije, oni su ga izmislili, ako govorimo o izmišljanju ZJ, nego, da nije prirodni gestovni jezik nego da je prirodni ZJ i dovodimo ga dakle do razine konvencionalnog, i na kraju krajeva, svaki jezik se razvija pa se tako, između ostalog kao i ostali jezici, razvija i ZJ. Vi znate koliko smo mi riječi naučili unazad 20 godina koje nismo imali pojma da postoje, da ćemo ih koristiti u HJ jer se sve oko nas širi, mijenja, te pojave. Dakle, širi se jezik, širi se HJ, širi se i ZJ. ZJ je jedan jezik koji je, dakle u svijetu je prepoznat kao ravnopravan jezik čujuće zajednice i mnogi dokumenti ga pokušavaju regulirati pa tako i Hrvatska, sa svim tim dokumentima. A što se tiče samog jezika, npr. u Americi, koja je mnogoljudna država, i gdje znamo da postoji puno različitih govornih područja, 5. jezik po nekakvoj učestalosti korištenja jest upravo ASL (American Sign Language) – američki ZJ što, eto, govori dovoljno o važnosti.

Moram vam reći da se neki dan javio na naš tečaj, koji vodi gluha osoba, profesor Naumovski, u okviru Saveza gluhih i nagluhих grada Zagreba, i eto to su mjesta gdje se uglavnom mogu učiti ZJ. Dakle, javila nam se jedna osoba koja polaže neke tečajeve ili studira, ne znam kako sada to ide za stjuardesu, pa između ostalog sugerirano joj je i rečeno da bi trebala poznavati ZJ, dakle upravo u tom poslu ZJ je jedan od značajnih jezika. On se rabi...

KASTROPOVIĆ: Koliko je zapravo potrebno da se nauči ZJ? Naravno, ne mislim pritom na profesionalce...

JURIŠA: Ovisi o tome na koji način želite komunicirati, ako govorite 3000 engleskih riječi, onda već možete reći da relativno dobro komunicirate engleskim. Tako, prema tome, čini nam se da je veliki broj ali nije. Svatko od nas tko je prošao osnovno obrazovanje engleskog uglavnom ima toliko riječi, a kako ih sad slažemo u rečenice to je druga priča.

Poštujemo li gramatiku ili ne i poznajemo li uopće gramatiku. U svakom slučaju, ako poznajete i 3000 znakova, svakako je jedna relativno dobra komunikacija, i tim više, ako znademo da je gramatika ZJ malo drugčija nego što je gramatika hrvatskog govornog jezika, i eto, time sad moram reći da je prvo...

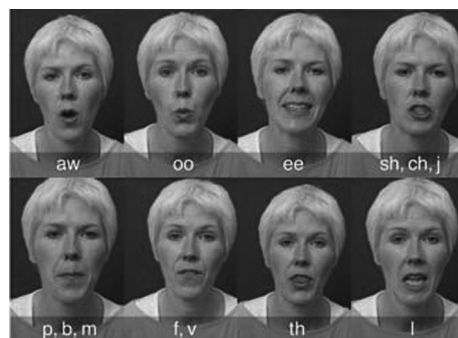
Zašto ZJ dobiva na značenju, konačno smo došli do razine da su lingvisti opisali taj jezik. Dakle, i ne samo u svijetu, nego i kod nas ga opisuju. Mi imamo na ERF profesoricu, odnosno magistricu, Marinu Milković koja je prva napisala, magistrirala je upravo na lingvistici ZJ. Dakle, krenuli

smo i s tim. Da bi si uredili cijelo ovo područje ZJ, znadete, mi smo morali krenuti prvo upravo na taj način.

Puno stvari se moralo okolo dogoditi da bi se uopće došlo do razgovora o ZJ kao priznatom jeziku. Dakle, mi smo morali opisati taj jezik, moramo ga standardizirati i onda ga možemo ponuditi kao jezik. Došli smo do neke razine, nadamo se da će sad to sve skupa imati određen smisao, odnosno biti uređeno područje.

KASTROPOVIĆ: Tko koristi ZJ, a tko čita s usana?

JURIŠA: Sve gluhe osobe čitaju s usana, uvjetno rečeno čitaju s usana. Što znači čitati s usana vam je jedna duga priča. To znači ovako: vi morate znati da samo 30% glasova HJ je prepoznatljivo i vidljivo na našim usnama. Gluha osoba dakle vidi samo ono što, tih 30% ukupno glasovnog govora, na temelju svog iskustva, životnih iskustava i određenih talenata ona zapravo sklapa rečenice, prepoznaje riječi i rečenice. Ja sam već nekoliko puta rekla, a evo, to citiram zapravo mog profesora Radovančića koji kaže – to vam je kao kolo sreće, znadete, imate jedno ili dva slova i onda vi po vašem iskustvu prepoznajete je li to riječ ili ne i to je upravo to.

Dakle, gluha osoba uvijek mora imati neko pomoćno sredstvo kako bi lakše mogla pratiti ili

čitati to s naših usana. Osim toga, vi morate znati da gluha osoba ne poznaje HJ, govorim o prelingvalno gluhim osobama. Ovdje se uopće nismo dotaknuli toga tko su korisnici ZJ. Korisnici ZJ, HZJ, su zapravo gluho rođene osobe, prelingvalno gluhe osobe, koje međusobno rabe pravi HZJ i koje su razvile posebno drugačije sustave koji nemaju veze s gramatikom ovog ZJ koji mi govorimo.

Ono što vidite na TV-u i ovo što obrazovani gluhi koriste, kojim jezikom se koriste, oni se koriste HZJ, HZJ uglavnom koriste u obiteljima koje su potpuno gluhe, dakle hereditarna gluhoća prema cijeloj toj obitelji gluhe, pa imate tako jednu cjelinu gdje je zapravo ZJ prvi jezik. Tu smo došli zapravo i do toga što mi podrazumijevamo pod ovim bilingvalnim pristupom rehabilitaciji, pardon, obrazovanju, dakle podrazumijevamo korištenje pravog ZJ u najranijoj edukaciji gluhog djeteta i nakon toga gradnju glasovnog jezika.

Naime, istraživanja su pokazala da zapravo kronološka mentalna dob u ovom uobičajenom načinu, prvo glasovna rehabilitacija gluhog djeteta dovodi do toga, dakle, da mentalna i kronološka dob zaostaju osam godina. Tako da, nije nam to interes, u interesu nam je nekako da pomirimo te dvije dobi, odnosno da se prate međusobno, što bi značilo da se dijete, odnosno osoba od 18 godina, praktički gluha u ovom redovnom sustavu rehabilitacije, zapravo zaostaje osam godina u razumijevanju, poznavanju lek-sike, poznavanju tematika itd.

KASTRAPOVIĆ: Evo, još ćemo i ovu prigodu na kraju ovog našeg razgovora iskoristiti da up-

ozorimo šire pučanstvo na to da gluha osoba razumije kad se govori o njoj, a ne s njome i da je to krajnje uvredljivo i da je bolje i slovati rukama i nogama, samo ne prešutjeti.

JURIŠA: Svakako! Bravo, i uvijek se obraćati gluhoj osobi i kada ste u kontekstu, kada imate situaciju ako gluha osoba ima tumača i prevoditelja tada je uvijek potrebno obratiti se gluhoj osobi, i nemojte to zaboraviti. Dakle, obraćate se gluhoj osobi jer ona istovremeno ne može lamatati glavom pa znadete pratiti malo tumača, malo vas, a zapravo želi sudjelovati.

Kad sudjelujete u razgovoru, obraćate joj se tako da vam svjetlo bude upereno prema usnama, ako je to moguće, da vas ona može prepoznavati na usnama, odnosno očitavati, svakako ako tumač pokazuje ZJ da će pomoći u toj situaciji, razumijevanju toga što se govori, ali svakako se obraćate gluhoj osobi, ne nikome tko je u sredini odnosno nekome tko je, tj. pomoćniku ili tumaču.

KASTRAPOVIĆ: Ako drukčije ne ide, može se, na kraju krajeva, napisati nešto na papir pa uspostaviti kontakt.

JURIŠA: Ma bravo!!! Svi mi zapravo znamo dvoručnu abecedu, evo, ja sad kako vodim te raznorazne tečajeve, zapravo 30 godina radim u svemu tome. U tih 30 godina imam određenih iskustava, veliki broj čujuće populacije zapravo poznaje dvoručnu abecedu. Sjetite se da ju poznate i počnite ju koristiti, a ako ništa,

onda uzmite papir i olovku. Gluha osoba najčešće ima kod sebe papir i olovku, ona će vam ponuditi da napišete jednostavnu rečenicu, ako baš nikako drugačije ne uspostavite kontakt.

Ali isto tako moram reći da moramo misliti da su gluhe osobe kojima je stalno i neprestano potreban tumač. One su samostalne, one su obrazovane, njih se maksimalno stavlja u sustave redovnog školovanja i to nam je osnovna ideja svega toga i prema tome dobivaju sve informacije koje dobivaju sva ostala djeca i kasnije odrasle osobe. Dakle, ne pod svaku cijenu tumač, prevoditelj uz gluhu osobu, nego tamo gdje ona sama, dakle, gluha osoba, procijeni da je njoj to potrebno i koliko vremenski joj je to potrebno.

KASTRAPOVIĆ: Evo, hvala lijepo gospodo Juriša, nadam se da će se ovim zakonom (ako ga usvojimo, a valjda budemo) napokon lupiti, da tako kažem, temelj jednog prevednog sustava dobrog za gluhe osobe u budućnosti.

JURIŠA: I ja se nadam da će tako biti, da sve ove tenzije koje smo, eto, imali priliku čuti, sva negodavanja određene zajednice, svakako da će biti pomirene jer apsolutno ništa nije gotovo, a sve ono što se moglo eventualno pročitati kroz novine, što je možda uznemirilo duhove, nije bilo rečeno da se 03.12. priznaje zakon, nego bismo voljeli kada bi se do 03.12., jer smo davno krenuli u kampanju, ali mi imamo i važnijih zakona, sada je u pripremi zakon o osobnom asistentu koji bi također

trebao biti s prijedlogom gotov recimo do 03.12., pa znamo da neće biti. Prema tome, to je jedna procedura koja traje i, eto, ja molim, ako je moguće, sve one koji su se našli pogođeni ovim, zapravo da ne rade preveliku paniku i preveliku buku zato, jer stvari su se

tek počele kretati.

KASTRAPOVIĆ: Bila je to stručna savjetnica Hrv. saveza gluhih i nagluhih osoba i predsjednica Hrv. društva tumača i prevoditeljica ZJ, gospođa Mirjana Juriša, a prije kraja mi još idemo

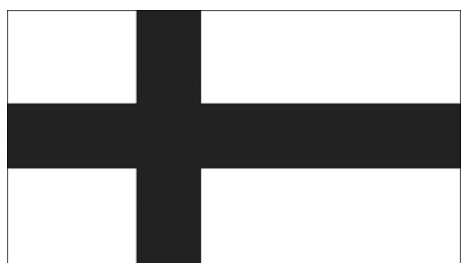
u još jednu sasvim drugu priču u Dugave, među osnovnoškolce koji će se u subotu 12.12. natjecati u šahu...

pripremio Angel Naumovski

čni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni

ZNAKOVNI JEZIK U FINSKOJ

Gluhi, korisnici znakovnog jezika i znakovni jezici koji su u uporabi u Finskoj

Korisnici znakovnog jezika čine jednu od najvećih jezičnih manjina u našoj zemlji. U Finskoj postoji 14.000 korisnika znakovnog jezika, od kojih je približno 5.000 gluhih ljudi koji komuniciraju znakovnim jezikom.

Prema definiciji Udruženja Gluhih, korisnik znakovnog jezika je gluha osoba, osoba oštećena sluha, gluhoslijepa osoba ili čujuća osoba čiji je materinski ili prvi jezik znakovni jezik.

Znakovni jezik je materinski jezik gluhe osobe ili osobe oštećena sluha čiji su jedan ili oba roditelja gluha. Znakovni jezik može također biti materinski jezik čujućeg djeteta gluhih roditelja.

Znakovni jezik je prvi jezik gluhog djeteta ili djeteta oštećena sluha koje je naučilo znakovni jezik od svojih čujućih roditelja čiji materinski jezik nije znakovni jezik.

Znakovni jezici su nastali među gluhima na isti način kao i govorni jezici među čujućima te zbog toga nisu umjetni jezici. Tradicionalno, u Finskoj su u uporabi dva znakovna jezika: finski i finsko-švedski znakovni jezik. Svega 300-tinjak osoba rabi finsko-švedski znakovni jezik, od kojih je oko 150 gluhih. Korisnici znakovnog jezika žive posvuda u našoj zemlji. Znakovni jezik nema svoj pisani oblik: korisnici znakovnog jezika služe se bilo finskim bilo švedskim jezikom za čitanje i pisanje. Kao rezultat imigracije, sve više i više se koriste i drugi znakovni jezici u Finskoj, predvođeni ruskim znakovnim jezikom, kao najvećim od njih.

Porijeklo i povijest zajednice korisnika znakovnog jezika

Zajednica korisnika finskog znakovnog jezika nastala je 1846. godine, kada je prva škola za gluhe osnovana u Porvou. Isprva je jezik poučavanja bio švedski znakovni jezik koji se postupno

proširio među guhim Fincima te kasnije razvio u finski i finsko-švedski znakovni jezik.

Prema kraju 19. stoljeća, tehnika poznata kao oralizam je postala uobičajena u poučavanju gluhih; ta je tehnika naglašavala govor i odgovarala od uporabe znakovnog jezika. Tijekom perioda oralizma, primarni cilj poučavanja gluhih postalo je učenje govora i čitanja usana, a učitelji koji su poučavali znakovni jezik nisu više bili zaposleni u školama za gluhe.

Ipak, znakovni jezik je ostao u uporabi među gluhima u školama i u udrugama gluhih. O početku poučavanja na znakovnom jeziku u školama za gluhe počelo se raspravljati od druge polovice 1950-ih. Znanstvena istraživanja dala su potporu ovim težnjama u 1960-ima, pokazavši da su znakovni jezici samostalni jezici koji se mogu uspoređivati s govornim jezicima. U 1970-ima je postupno uvedena tzv. metoda simultane komunikacije u kojoj su se govor i znakovanje rabili istovremeno. Metoda simultane komunikacije, ipak, nije koristila znakovni jezik već znakovni finski. Znakovni finski nije stvarni jezik već komunikacijska metoda temeljena na strukturi finskog jezika. Znakovni

jezik postao je jezik poučavanja 1985. godine, a nastavni predmet 1993. godine.

U isto vrijeme kad je znakovni jezik dobio svoje utemeljenje u školama, postao je također vidljiviji i drugdje u društvu. Pokret za razvoj svjesnosti gluhih počeo je u 1970-ima s ciljem da ojača ideju o zajednici gluhih kao jezičnoj manjini. Prema tom pokretu, gluhoća se nije smatrala nedostatkom već sposobnošću. Službe tumača znakovnog jezika počele su funkcionirati početkom 1980-ih. U sklopu reforme temeljnih ljudskih prava 1995., Ustav je nadopunjen člankom da su prava korisnika znakovnog jezika osigurana zakonom. Godinu dana kasnije, istraživanje i jezično planiranje znakovnog jezika je dodano u dužnosti Finskog instituta za istraživanje jezika. Vijeće za znakovni jezik funkcionira u sklopu njega.

Trenutačna situacija znakovnog jezika

Korisnici znakovnog jezika danas imaju kazališne aktivnosti na znakovnom jeziku, znakovane TV vijesti i znakovanu rap glazbu. Internet, web kamere, video telefoni, telefoni s kamerama i SMS poruke su povećale mogućnosti gluhih za interakcijom. Također, nekoliko institucija ima informacije na znakovnom jeziku na svojim web stranicama.

Unatoč pozitivnom razvoju, korisnici znakovnog jezika osjećaju da još uvijek postoji puno nerazumijevanja u vezi znakovnog jezika te da važnost znakovnog jezika kao jezika još uvijek nije prepoznata.

Prema iskustvima korisnika znakovnog jezika, postoje greške odnosno nedostaci u prevodenju na znakovni jezik, poučavanju i svakodnevnoj skrbi.

Problem s finsko-švedskim znakovnim jezikom je također taj da, nakon što je posljednja finsko-švedska škola zatvorena 1993.g., ne postoji dostupno poučavanje na finsko-švedskom znakovnom jeziku. Značaj škole za gluhe je ogroman u prenošenju znakovnog jezika i identiteta znakovnog jezika, zbog toga što je 90 % gluhe djece rođeno od čujućih roditelja, koji ne posjeduju vještine znakovnog jezika od prije. Zbog nedostatka obrazovnih mogućnosti, veliki broj djece i mladih koji se koriste finsko-švedskim znakovnim jezikom se preselio sa svojim obiteljima u Švedsku.

(Report of the Government on the Application of Language Legislation 2006 - www.om.fi)

odabrao Angel Naumovski

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

KAKO ZAŠTITITI ZNAKOVNE JEZIKE OD OBEZVREĐIVANJA I ODUMIRANJA?

U Hrvatskoj se digla velika buka oko donošenja zakona o HZJ-u. Opravdano ili ne? Mišljenja su različita. Može li se donijeti zakon o jeziku koji nije službeno priznat? Ili je sam zakon čin priznavanja? Što sve takav zakon treba obuhvatiti? Kako je to riješeno u drugim državama? Hoće li gluhim biti bolje nakon donošenja zakona? Hoće li se zakon primjenjivati ili će biti mrtvo slovo na papiru?

IZUMIRANJE JEZIKA

Znakovni jezik nekada je, pre-

ma antropolozima, bio sredstvo komunikacije i čujućih i gluhih ljudi. Evolucijski, zbog potrebe oslobađanja ruku za rad, ljudi su počeli razvijati govor. Po čemu je govor vrijedniji od znakovnog jezika? Oralisti (oni koji zabranjuju znakovni jezik u školama i ustanovama za gluhe), koji prevladavaju u Hrvatskoj zbog snažnog utjecaja Njemačke, reći će da znakovni jezik nije nikakav jezik već mahanje rukama, pantomima, primitivni način komunikacije, i usadit će svojim malim gluhim učenicima uvjerenje da su manje vrijedni ako ne koriste

govor pa će se oni sramiti svoje gluhoće, izbjegavati gluhe, osobito one koji «mašu rukama», svoju će čujuću djecu odgajati govorom i razviti začarani krug nerazumijevanja, ogorčenosti, frustracija i osjećaja manje vrijednosti.

Uz eksploziju kohlearne implantacije u Hrvatskoj, manjka gluhih i nagluhih učenika u školama za gluhe, pitanje je koliko će još godina znakovni jezik opstati.

Mali jezici svake godine nestaju i umiru, progutaju ih većinski jezici i tako se gubi bogatstvo i ljepota različitosti. Znakovni jezik možda neće zateći takva sudbina jer je sve popularniji među čujućima, a naravno, uvijek će biti gluhih, pa i pokoji čujući roditelj, koji svoju gluhu djecu neće željeti implantirati, te ponešto gluhe djece čujućih roditelja koji ne mogu na operaciju jer im je oštećen slušni živac...

Dok na svijetu postoje barem dvije gluhe osobe, znakovni jezik neće izumrijeti.

Je li znakovni jezik manje vrijedan od govornog jezika? Oni koji ga ne poznaju smatraju da jest. Ako je tako primitivan, kao što smatraju oralisti, kako to da ga oni ne razumiju? Patronizam, moć, manipulacija, zarada i obmana (pogrešno informiranje roditelja ili uskraćivanje informacija) nalaze se u pozadini negiranja znakovnog jezika.

Ono što je bitno jest priznavanje znakovnih jezika od strane stručnjaka za jezik, onih koji su za to KOMPETENTNI, tj. lingvisti, još prije pedesetak godina, te preporuke međunarodnih dokumenata da se znakovni jezici službeno priznaju kao manjinski jezici. Hoće li to pomoći da se «čujući» gluhi ne osjećaju manje vrijedno? Ili će im i dalje u glavi živjeti mali učitelj oralist koji ih tuče po rukama?

KAKO JE U VISOKO RAZVIJENIM DRŽAVAMA?

U mnogim zemljama znakovni jezici još su uvijek diskriminirani. Status im je različit. EUD smatra da je u Finskoj i Švedskoj odnos prema znakovnim jezicima najbolji. Znakovni jezici koriste se u obje države u obrazovanju i svakodnevnom životu. Gluhi učenici se obrazuju na znakovnom jeziku, a koristi se i kao sredstvo učenja gluhih švedskom i finskom jeziku. Roditelji gluhe djece u obje zemlje imaju pravo na besplatnu pouku.

Švedski zakon osigurava godišnje 240 sati besplatnog prevođenja, a u zemlji ima oko 450 školovanih tumača. U Finskoj je finski znakovni jezik materinski jezik za 5000 osoba, a koristi ga i 10000 čujućih. Zakon osigurava godišnje 120 sati besplatnog prevođenja za gluhe i 240 sati za gluhoslijepe. U Finskoj postoji 500 tumača. Unatoč tome, i u Švedskoj i u

Slika gore: Status znakovnih jezika u Europi

- Zeleno: priznat Ustavom
- Narančasto: priznat drugim zakonodavnim mjerama
- Crveno: Nije priznat

Finskoj smatraju da im nedostaje tumača. U obje zemlje kohlearni implantati smatraju se pomagalom visoke tehnologije, a ne «lijekom protiv gluhoće».

Znakovni jezik se u obje zemlje uči kao strani jezik, 10000 osoba uči ga u obje zemlje kao drugi jezik ili strani jezik, od čega imaju koristi gluhi koji ga uče kao prvi jezik. U Finskoj zaposlenici u mnogim javnim službama uče znakovni jezik. U Švedskoj i Finskoj smatra se da su gluhe osobe važna manjina čija prava treba štiti, a kvalitetu života poboljšati, bez obzira na troškove.

Irsko, Danska, Velika Britanija i Grčka imaju programe učenja znakovnog jezika za učitelje, a Portugal, Španjolska i Grčka

imaju programe za stručnjake koji žele raditi s gluhima koji uključuju učenje znakovnog jezika. U Slovačkoj profesija tumača nije bila priznata i nije se mogao osnovati sveučilišni studij za tumače zbog toga što znakovni jezik nije bio priznat kao jezik manjine. Priznavanje omogućuje sveučilišni studij znakovnog jezika i školovanje tumača na razini sveučilišta te izbor znakovnog jezika kao stranog jezika na fakultetu.

Važno je da se preporuke Vijeća Europe o znakovnim jezicima priznaju i provode. Kao prvo, da se znakovni jezik u svakoj

državi prizna kao regularni jezik s pripadajućim pravima za njegove korisnike, pravo na slobodan izbor između oralnih i bilingvalnih (dvojezičnih) škola za gluhe, uvođenje znakovnog jezika kao komunikacijskog kanala u opće i stručno obrazovanje i usvajanje praktičnih mjera koje će osigurati sudjelovanje gluhe manjine u društvenoj zajednici.

To će omogućiti porast broja tumača i olakšati dostupnost javnih i privatnih službi, obrazovanju, rekreaciji i društvenim aktivnostima, što će dovesti do značajnog poboljšanja kvalitete života i ljudskih prava gluhih.

Zdrav razum nalaže da zakon o znakovnom jeziku trebaju oblikovati prvenstveno gluhe osobe i čujuće osobe koje poznaju znakovni jezik te kulturu i potrebe gluhih. Kod donošenja jednog takvog zakona treba se osloniti na postojeće, najbolje napisane, zakone o znakovnim jezicima, koji u praksi vrlo dobro funkcioniraju. Osim toga, potrebno je slijediti preporuke Vijeća Europe o tome što sve takav zakon treba uključiti. Ne treba misliti samo na sebe i svoje potrebe, već i na potrebe i prava budućih generacija gluhih.

mr. sc. Vesna Ivasović, prof. psih.

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

ZNAKOVNI JEZIK U OBRAZOVANJU

(Koliko pomaže znakovni jezik u obrazovanju gluhog učenika?)

Bezbroj se pitanja postavljalo mojoj malenkosti- pitali su me kako je diplomirati na fakultetu ili obraniti magistarsku radnju, budući da sam ja gluha osoba. Naravno da nikada nisam koristio znakovni jezik na fakultetu, niti sam koristio pomoć prevodioca za znakovni jezik. Zašto? Odgovor je vrlo jednostavan: u ona vremena, kada sam studirao i pratio predavanja na fakultetima, nije bilo nikakvog prevodioca za znakovni jezik, niti je tada bio moguć zakon koji brani svakom gluhom čovjeku punu dostupnost informacija, pa i na fakultetu. To bi značilo da sam naslijepo ili, po naški, nagluho, prošao cijelo visoko obrazovanje, pa se postavlja pitanje je li to moguće.

Tvrdim da je to vrlo lako moguće, čak nisam bio jedini takav stu-

dent. Dosta mojih gluhih prijatelja i prijateljica su studirali i uspjeli položiti sve ispite koji su ih odveli do diplome. Mnogi čujuć i gluhi su se začudili mojem dostignuću do magisterija, unatoč gubitku sluha, no tijekom studiranja nije bilo baš velike razlike između čujućih i gluhih studenata, pa je stoga za očekivati da će gluhi student uspjeti svladati mnoga gradi- baš kao i onaj čujuć.

Napominjem da tu ne postoje problemi na koje nailazi gluhi student kao na nepromostivu prepreku. Ako je gluhi student doista pametna osoba u skladu sa svojom nakanom da upiše fakultet i da ustraje do kraja, sve do diplome, unatoč njegovoj mani gubitka sluha, on će morati potražiti potrebne informacije na drugi način.

Je li to znakovni jezik (kao u današnje doba) ili razne druge knjige i literatura (kao u moja stara vremena)- nije važan način na koji gluhi student dolazi do izvora informacija, već je važno hoće li na zaobilazni način uspjeti izjednačiti znanje s čujućim

studentima. Imao sam mnogo čujućih kolega koji su bili vrlo dobri pa su se čudili kako sam ja, koji nisam bio u mogućnosti na isti način kao oni potpuno pratiti predavanja profesora, na nekim ispitima prolazio čak bolje od njih. Na kraju su shvatili da je rješenje vrlo banalno- za polaganje ispita postoje knjige i potrebna literatura za njegovo polaganje te bilješke s predavanja koje sam uspio prepisati od čujućih kolega.

Ne treba izmišljati toplu vodu te znati da je za polaganje ispita vrlo važna knjiga, jer i čujuć studenti isto moraju bubati i učiti iz njih da bi položili ispite. Bilješke s predavanja su isto vrlo važan izvor informacija, pa tako čujuć student vrlo dobro zna koja su pitanja predviđena za ispite.

Profesor često zna pomoći studentima s time koja će pitanja iz njegova predavanja biti obuhvaćena na ispitima, no mogu biti i vrlo nezgodne osobe pa postavljati pitanja koja nisu obuhvaćena predavanjima nego su iz njegovih knjiga ili iz druge interesne sfere njegovog nastavnog predmeta. Tu onda čujućim studentima neće pomoći obećanja profesora da će biti pošteđeni novih dodatnih pitanja. O tome ovisi studentska pripremljenost za polaganje ispita kao i njegovo zanimanje za određeni ispit. Njegovo zalaganje te pristup polaganju ispita se vrednuje kao i samo znanje.

Profesor razmatra cjelokupni doprinos studenta njegovom nastavnom predmetu, pa tako na temelju tih ukupnih ocjena student

dobiva, od prolaznosti ispita do preporuka profesora da se ide na druga mjesta koja će otvoriti vrata studentima pri kreiranju karijera nakon diplome. Dakle, vlastiti napor i snalažljivost u nabavljanju informacija je od presudne važnosti za gluhog studenta. Među inim se, dakle, posebno vrednuje znakovni jezik. Da ja sada studiram, znakovni jezik bi mi bio od velike pomoći, no neće mi pomoći da prođem ispite na zadovoljavajući način, već će mi za polaganje ispita biti potrebno učenje i grijanje stolice.

Svi gluhi studenti koje sada poznajem ne idu na zabave, ne idu na izlete niti idu na neke važne događaje, i kako već koriste usluge prevoditelja znakovnog jezika na svojim fakultetima, ipak se ne razlikuju od moje prošlosti. To znači da su morali biti vrlo marljivi i puno učiti, morali su na internetu tražiti dodatne izvore informacija koje će im pomoći da bolje svladaju potrebno gradivo za polaganje ispita. Ponavljam, korištenje pomoći prevodilaca znakovnog jezika neće pomoći gluhom studentu da uspije proći ispit, ali će mu nesumnjivo pomoći u boljem razumijevanju gradiva.

Ja sam na fakultetima, dok nije bilo pomoći prevodioca znakovnog jezika, prepisivao od kolega iz klupi tijekom i nakon predavanja, no svaki kolega je imao svoj pristup, pa je zato bilo vrlo teško pronaći idealnog, koji bi bio marljiv i koji bi predano pratio predavanja profesora. Zato bi meni za tu ulogu bio od velike pomoći prevoditelj za znakovni jezik i ta bi osoba bila najvjerniji pratilac profesorovih riječi, čak bolji od najboljeg kolege studenta.

Najbolji čujuć student ima vlastiti sustav praćenja informacija, koje je stekao tijekom prijašnjeg obrazovanja, pa će na taj način taj student znati razlučiti koje su informacije vrlo važne za polaganje ispita a koje bi informacije mogle biti od pomoći za bolje razumijevanje. Na taj će način taj isti student znati kako i kada biti pripremljen za polaganje ispita. Takvu vještinu nema prevoditelj za znakovni jezik. Prevoditelj će samo suhoparno prevoditi sve što će reći profesor, pa ako bi gluhi student poželio razvrstavati potrebne informacije kao onaj, već opisani, čujuć student, gluhi student će to morati napraviti na isti način kao i čujuć kolega.

Tj., morat će suhoparne prevoditeljske znakove riječi moći razvrstati u svoje bilješke, gdje će sam voditi računa koje će informacije biti od presudne važnosti za polaganje ispita a koje će informacije biti samo dodane za bolje razumijevanje biti predmeta, te će moći voditi računa da mora probati postavljati pitanja profesoru u potrazi za mogućim dodatnim odgovorima tijekom predavanja.

Dok sam ja studirao, uvijek sam dobro promotrio kolege koji bi imali vještinu biti najboljim studentima, pa sam znao sjediti s njima te bih onda prepisivao iz njihovih bilješki. Znao sam biti tih i miran kolega pa im tako i nisam puno smetao; navikli su se da s njima sjedi gluha osoba.

Čak su i neki lošiji čujućii studen-
ti tražili od mene da im pomog-
nem u razumijevanju problema
nastavnog predmeta, ali ja sam
to uvijek smatrao kao razmjenu
iskustva i potrebnih znanja da
se bolje pripreme za ispite. To je
smisao kolegijalnosti.

To sam i ja često radio, stalno sam
postavljao pitanja kolegama pa
su svi znali da sam gluha osoba i
kako su oni u našoj interesnoj sferi
željni boljeg znanja rado meni
pomagali s brojnim potrebnim
odgovorima, i ja sam njima isto
rado pomagao s drugim potreb-
nim informacijama. To se zove
snalažljivost, koja je najvažnija
vještina za studente.

Vjerujem da će biti puno lakše
današnjoj generaciji gluhih stude-
nata, jer oni imaju internetsku
mrežu kao vrlo dobar izvor infor-
macija te prevoditelja za znakov-
ni jezik. Tako će gluhi student biti
u punoj „ratničkoj” opremi te će
sigurno jurišati na osvajanje sva-
kog mogućeg ispita. No, ako će
gluhi student misliti da će to biti
dovoljno, grdno će se prevariti, jer
će bez motiva i bez snalažljivosti
teško moći osvojiti sve nabrojene
tronove znanja.

Gluhi student bez motiva nikako
ne bi mogao završiti fakultet. To
bi značilo da gluhi student radi
protiv svoje volje, studira bez
ikakvog interesa. I gluhi student
koji studira radi zadovoljenja
interesa svojih roditelja ravno-
pravan je studentu bez motiva.
Najvažnije je znati što gluhi
čovjek želi od svojeg života.

Ako gluhi čovjek odluči da želi
studirati, onda bi mu roditelji
trebali pomoći i, isto tako, trebalo
bi angažirati prevoditelja za znak-

ovni jezik i omogućiti mu pristup
internetu. Tako bi gluhi student
imao sve potrebne uvjete za lakše
razumijevanje njegovih interesa
tijekom studiranja. Na taj način
gluhi bi student imao potreban
motiv za studiranje pa bi dolazio
na predavanja, skupljao potrebne
bodove za novi bolonjski sustav
obrazovanja, obilazio bi konzul-
tacije profesora, zajedno s pre-
voditeljem znakovnog jezika.
Uspjeh gluhog studenta bio bi za-
garantiran i diploma bi mu na kra-
ju studiranja omogućila otvaranje
vrata napredovanju u karijeri.

Gluhi student bez snalažljivosti
je sličan studiranju bez motiva.
Gluhi student treba znati postavljati
prava pitanja u pravo vrijeme,
znati upasti u pravi trenutak za
dobivanje potrebnog odgovora,
treba znati držati mjeru prema
čujućim kolegama i prema pro-
fesoru. Takvu vještinu je potreb-
no steći i njegovati te ju probati
usavršavati još pri pohađanju
srednje škole. Svaki čujućii kolega
će znati cijeniti stečenu vještinu
gluhog studenta, pa će se na kraju
moći stvoriti dobro prijateljstvo
između gluhog i čujućeg studen-
ta.

Na kraju diplome to prijateljstvo
će biti više na cijeni, kada će se
možda zajedno zaposliti na nekom
poslu ili drugdje gdje napreduje
njihova karijera. Ako se gluhi stu-
dent bude samo vezao s drugim
gluhim studentima, teško će moći
kasnije poslovno napredovati, jer
živimo u čujućem svijetu, gdje se
vodi nemilosrdna borba za napre-
dovanje na poslu.

Čujućii ljudi vode svoj vlastiti in-
teres i teško da će moći naći vre-
mena i suosjećanje za druge ljude
oko sebe, pa tako i za gluhe ljude

sa svojim specifičnim problemima.
No prijateljavanje s gluhim
studentima iz njegove prošlosti će
mnogo pomoći te će čujućii vodeći
ljudi znati cijeniti i shvatiti s kak-
vim se problemima susreću gluhi
ljudi. Na taj će način znati koje su
potrebne mjere da čujućii čovjek
pomogne gluhom čovjeku.

Za kraj napominjem da nije do-
voljno imati prevoditelja za zna-
kovni jezik kako bi se sigurno
položio ispit, već je za to potrebno
znanje, motiv i snalažljivost glu-
hog studenta koji ima cilj popeti
se stepenicu više. Gluhi student
zato može biti prepoznatljiv i na
taj se način isticati iznad gluhog
društva i društva općenito. Na
drugi način, može se reći da je to
borba za opstanak.

Gluhi student se ne razlikuje od
čujućeg studenta u prirodnom
procesu društvene piramide moći
i ljudskog poretka; gluhi student
je isto željan stjecanja potrebnog
znanja koje će mu omogućiti da
ide naprijed, da pomogne drugim
gluhim ljudima, da ne bude sam u
društvu čujućih ljudi, da se poveže
s njima radi prilagođavanja njiho-
vim pravilima borbe za opstanak u
društvu. Isto tako, i čujućii ljudi bi
se mogli prilagoditi zajedničkim
interesima u druženju s gluhim
ljudima te zastupati zajednički
motiv radi bolje promocije i
napretka njihovih ideja.

mr. sc. Zlatko Orct

GLUHA INTERNET GENERACIJA IMA PRAVO NA DEMOKRACIJU ULICE!

Gluhi ljudi, posebno mladi, upoznati su s cijelom situacijom oko donošenja kontroverznog prijedloga Zakona o znakovnom jeziku, što možemo zahvaliti moćima informiranja preko interneta. Na kraju prošle godine počeo sam sudjelovati na sastancima na kojima se govorilo o razmatranju prijedloga tog Zakona koji je stvorio velike probleme, posebno među čelnim ljudima brojnih udruga gluhih i nagluhih koje imaju koristi od znakovnog jezika.

No nakon nekoliko sastanaka, kada je utvrđeno što je potrebno napraviti i kako trebamo djelovati, u smislu da napravimo što bolji Zakon o znakovnom jeziku, ja sam se povukao, jer sam, kao zamjenik voditelja Kluba mladih Hrvatske verbotonalne udruge (kratica HVTU) (djelujemo u sklopu projekta za mlade gluhe školarce, gluhe studente i gluhe nezaposlene i netom zaposlene osobe koji su prošli kroz centar Suvag), uvidio da nemamo baš mnogo dodirnih točaka s donošenjem toga Zakona.

No, s mladim gluhim ljudima koji dolaze u Klub mladih HVTU, ipak mnogo pričamo i oni zapravo pokušavaju kroz razgovore razmatrati što za njih znači

korištenje znakovnog jezika u njihovom životu, kao i donošenje Zakona o znakovnom jeziku. Kako mladi iz našeg Kluba često posjećuju drugi Klub gluhih i nagluhih grada Zagreba u Ulici kneza Mislava, tako se susreću s drugim osobama koje ne čuju ili nešto vrlo malo čuju, a da nisu prošle kroz centar Suvag.

Svi zajedno polako uviđaju prednosti i mane znakovnog jezika u svakodnevnom životu gluhe osobe. Što se tiče potrebe primjene Zakona o znakovnom jeziku, prijedlog je potrebno da se donese na državnoj razini, radi reguliranja prava gluhih osoba na uporabu znakovnog jezika kao jezika komunikacije. Potrebno je da se isti Zakon kvalitetno doradi i sredi kako bi bio od koristi svima nama, gluhim i nagluhim osobama te, naposljetku, i gluhoslijepim ljudima.

Koliko se moglo pratiti preko interneta i preko drugih službenih glasila, prijedlog Zakona o znakovnom jeziku trebao bi biti donesen u svibnju ove godine, pa kako se stranke u Radnoj skupini nisu još uspjele dogovoriti, tako je cijelu stvar preuzelo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Time je izraženo veliko nezadovoljstvo, posebno među gluhim strankama iz Radne skupine koja nadgleda razradu prijedloga Zakona.

Nećemo ulaziti u samu bit prijedloga Zakona, je li sam Zakon loš ili nije za gluhu osobu, nego

ćemo kratko napomenuti da je donošenje takve vrste Zakona potrebno prepustiti stručnim tijelima koja će biti sastavljena od gluhih kompetentnih ljudi koji će odlučivati o znakovnom jeziku. Nema smisla da neodgovarajuća osoba (posebno čujuća) odlučuje o znakovnom jeziku kada ga sama ne zna, kao jezik komunikacije s gluhima, niti zna za bilo kakvu potrebu gluhih ljudi uopće.

Trebali bismo sagledati posljedicu donošenja Zakona o znakovnom jeziku. Pogledajmo onda što će značiti ako se Zakon donese nauštrb gluhe i nagluhe osobe. Idemo pogledati preko granice, u Sloveniju- kako se tamo odvijaju takve stvari? Koliko ja raspolazem informacijama, slovenski Zakon o znakovnom jeziku je donešen prije dosta godina (čak sam čuo da je naš prijedlog Zakona doslovno prepisan od njihovog).

Je li to dobra stvar ili nije, probali smo upitati gluhe ljude u Sloveniji, koji nam svi odreda kažu da je njihov Zakon vrlo loš te mnogi gluhi Slovenci i Slovenke nisu zadovoljni što su čujući ljudi preko njihovog Zakona uveli monopol na oblikovanju znakovnog jezika, koji je kao jezik komunikacije prvenstveno trebao biti odlučujući od strane gluhih i nagluhih Slovenaca. Pitaju se zašto čujući ljudi moraju voditi brigu oko njihovog znakovnog jezika.

Narodna poslovice veli: *Svaka budala uči iz vlastite greške*. To bi značilo da je sada pogodno vrijeme da budno pazimo na svako slovo

prijedloga našeg Zakona; moramo paziti da cijeli Zakon bude na korist nas, gluhih i nagluhih osoba u Hrvatskoj. Ne smijemo dozvoliti da završimo kao Slovenci. Trebamo se boriti da napravimo i da donesemo Zakon koji će biti na radost i zadovoljstvo svih nas gluhih i nagluhih. Uviđam da smo previše odlutali od objašnjenja o posljedici donošenja Zakona o znakovnom jeziku koji bi bio nauštrb nas gluhih i nagluhih.

Među mladima raste nezadovoljstvo uplivom tako mnogobrojnih čujućih glavešina u razmatranje i donošenje prijedloga Zakona, pa sada polako razmišljaju što će biti ako se donese Zakon koji bi bio loš za nas. Polako se nazire saznanje da mladi ipak nisu samo opredjeljeni za razne reality showove na televiziji, glupave serije, crtiće, da nisu zadovoljni alkoholom ni drogom, ni raznim tračevima koji nagrízaju sve pore normalnog prijateljstva među gluhim ljudima.

To je ono što je gluhim mladima preostalo i zato se čujućí ljudi nemaju pravo užasavati nad njihovim načinom života (mladi se prečesto zabavljaju i ne žele se puno truditi postići barem bolji uspjeh u obrazovanju). To je zato što im čujućí glavešine nisu drugo ponudili niti im dali da se uspiju osoviti na vlastite noge. Cijelo je društvo u svakodnevnom ritmu stjecanja profita i stalnim vlastitim interesom za imetkom zabravilo na gluha lica.

Zatajile su institucije, prije svega Hrvatski savez gluhih i nagluhih, jer nije na vrijeme obavijestio sve gluhe i nagluhe članove o prijedlogu Zakona o znakovnom jeziku. Koliko sam uspio pročitati prvi prijedlog Zakona o znakovnom

jeziku, nerazumna je marginalna uloga Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih u postupku provođenja prijedloga Zakona, kao i u postupku oblikovanja te njegovanja znakovnog jezika u Hrvatskoj. Cijela je stvar vrlo nerazumna, kada znamo da je na čelu Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih gluha osoba.

Posebno je uvredljivo za sve nas gluhe što nisu nadležni čujućí ljudi stali u obranu digniteta gluhih i nagluhih osoba u nastojanju da preko znakovnog jezika dobiju punu informaciju, na koju svaka gluha osoba ima pravo. No ponekad znamo da u Hrvatskom savezu gluhih i nagluhih ipak neki vrijedno rade, i to za boljitak svih gluhih i nagluhih osoba, no, kao što kaže jedan tamošnji djelatnik, oni to stalno rade u tišini, tj. ne prave buku niti reklamu od svake akcije za probitak vrijednosti kod gluhih i nagluhih osoba. No mi koji stojimo izvan zidina Saveza ipak ne vidimo cjelokupni rezultat njihovog rada. Možda bi u Savezu trebali razmisliti o angažiranju glasnogovornika, koji bi na os ebujan način prezentirao javnosti, kako gluhima tako i čujućima, nešto o radu te institucije.

Promotrimo kako dišu mladi gluhi te kako se mladi ponašaju u društvu, promotrimo na što oni misle nakon što shvate besmisao alkoholizma i beskrajnih igara što im nude glavešine. Hoće li se dogoditi ulična manifestacija u obliku izražavanja nezadovoljstva gluhih mladih protiv glavešina? Imaju li oni pravo na takvu vrstu pobune? Vjerujem da imaju, jer je to postalo jedini oblik građanskog neposluha.

Postavljat će nadležnim instituci-

jama zahtjev za smjenu glavešina, koje uopće ne vode brigu o gluhim i nagluhim ljudima i onda će iste te nadležne institucije početi preispitivati zašto glavešine za vođenje prosperiteta gluhih mladih nisu dobro obavljale svoj posao i u čemu je zakazala cijela skrb za budućnost gluhih mladih.

Tako izgleda djelovanje neorganizirane pobune od strane mladih. Oni se polako pripremaju za bunt protiv djelovanja Zakona o znakovnom jeziku koji bi štetno djelovao na budućnost gluhih. Sjetimo se samo nezadovoljnih Slovenaca i njihovih nemogućnosti da promijene Zakon kako bi bio u njihovu korist. Mi sada moramo učiti od grešaka naših gluhih susjeda, pa trebamo težiti da se naš Zakon donese u što boljem dosluhu s gluhim zahtjevima za ravnopravnost i prosperitet gluhih u hrvatskom društvu.

No, od neorganizirane ulice je gora samo organizirana ulica! Najveća kvaliteta demokracije ulice je njezina spontanost, opravdanost zahtjeva, upornost u primjeni zahtjeva, te na kraju zahtjeva za provođenje postavljenih zahtjeva. Upravo će tako biti glavešinama velika muka gledati sve te zahtjeve s ulice. Vjerojatno će se pokušati izvući s time da je svaki oblik ulične pobune neopravdan i neprihvatljiv. Sigurno će pokušati objasniti nadležnim institucijama da se već brinu kroz postojeći sustav vrijednosti briga za svaku gluha osobu. No postavlja se pitanje, otkud onda izraženo nezadovoljstvo mladih nad radom naših glavešina?

Zahtjevat će odgovore na pitanje otkud toliko upliva čujućih osoba nad provođenjem prijedloga Zakona o znakovnom jeziku, jer svaki vrabac na grani zna da je pitanje znakovnog jezika potrebno prepustiti gluhim nadležnim i gluhim stručnim tijelima koji se brinu za znakovni jezik. Gluhi ljudi su jedini mjerodavni za ob-

likovanje znakovnog jezika, jer oni kažu da je to njihov materinski i prirodni jezik komunikacije.

Za kraj ovog članka trebao bih napomenuti da nije ulična pobuna za svaki maleni zahtjev, niti je moguće organizirati uličnu pobunu ako se iza sebe nema kritična masa nezadovoljnih gluhih ljudi.

Stoga je najbolja preporuka da je uličnu demokraciju potrebno organizirati tek kada se iscrpe svi postojeći i svi mogući diplomatski načini rješavanja problema pri oblikovanju prijedloga Zakona o znakovnom jeziku.

mr. sc. Zlatko Orčić

mna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolumna - kolum

KLJUČ, POVRATAK MALOG PRINCA I OSTALO

Unatrag gledajući, ništa bitnog u vezi života s Gluhima nije mi oduzelo dah. Naprotiv, učinio je to jedan mali dječak, koji je obolio od raka, i krenuo zajedno s roditeljima, braćom i svojom obitelji, liječnicima, sestrama i svima znanima i neznanima, u borbu protiv bolesti.

Djeca obolijevaju, ratovi se vode, knjige se pišu, ljudi se kreću i rade, i ništa pod suncem nije više čudno ni novo.

Sama vijest je šokantna, no čovjek se počinje privikavati na nju, i čekati vijesti, kao žedan vodu. Misli se roje i komešaju, a što sad, a kako dalje, kako će sada život izgledati, svakodnevica s novim stanjem. No, čovjek je prilagodljiv a još više maleni ljudi. S iznenađujućim duhom i karakterom, probija se iz dana u dan, iz zalogaja u zalogaj, od kontrole do kontrole, mali princ koji istražuje i šeće po planetima a usput sreće neka nova stvorenja, ljude i iskustva, osjeća je.

Pratimo ga, molim vas, jer on zna tajnu. Tajna je u njemu, u njegovoj lakoći življenja i svladavanja zapreka. Nesvjestan svoje snage, i važnosti tajne koju objelodanjuje, osvaja svojom svježinom i pokretljivošću, velikim sivozelenim očima koje mu gutaju lice, i kratkom kosicom, koja mu daje neki produhovljen i asketski izraz, a o mršavosti protiv koje se bori kruhom, špekrom i sirom (koje najviše voli) da i ne govorimo. To je novi izgled i novi život malog dječaka koji nam je promijenio živote, gledišta i način na koji doživljavamo vrijeme.

Između tih događaja, došlo je do Ključa. Ključ je došao očekivan, spreman da otključa vrata, uvede me u nove prostore, u kvadraturu koja je optimalna modernom čovjeku. Veliki prostori mjereni milimetrima, a mali mjereno kvadratima, no nemjerljivi naspram dana, godina i mjeseci kojima su iščekivani.

Mjesto gdje će se raditi, odmarati, sanjati, kreirati (čitaj: kuhati i peći kolače, pisati i crtati, pričati priče iz škole), s kojega će biti pogled na ovo i ono, prozori u koje će udarati sunce prije-

podne, mirisi, boje, odzvanjanje glasova u praznim prostorijama. Blizina rijeke jako je umirujuća i uznemirujuća. Mirno je, nema puno prometa, buke, nema zgradurina. Možda je taj Ključ otključao i više od vrata.

Prazna prostorija je kao prazan list papira. Može se pisati po njemu, izvoditi šare i crtati karikature, pisati brojke i podsjetnike, obavještavati ili samo nabacivati znakove na jedno mjesto.

Još ne znamo kako će ispasti, koji će dijakritički znakovi biti poslani, i što će se očitati nakon prvog rezultata. Kako bilo, pažljivo se isplanjava ta praznina, sve je isplanirano, sve je funkcionalno. No, na kraju ipak detalji, sitnice, boja i stil određuju raspoređenje i duhovno stanje „pisca“. Pisca uređivanja vlastitog života, koji teče stalno mirno, i samo se ponekad uzburka u viru, baš kao i rijeka u blizini praznog papira.

Događaji koju su me dirnuli: 1. Povratak malog princa; 2. Dolazak Ključa; 3. Povezanost ljudi u jednoj zajedničkoj želji i spoznaja da smo povezani i jači zajedno; 4. Osjećaj umora koji me svladava,

ali i nove snage koja se rađa; 5. Osjećaj da nisam sama, koji je jači od osjećaja da sam sama; 6. Ponovno suočavanje s gluhoćom svojega srca koje prebacujem na

sluh, i osjećaj nemoći kad želim komunicirati sa sluhom (slušajte srcem, puno je teže ali i vjerodostojnije); 7. i zadnje, moj najsretniji broj, broj koji je sada i

službeno moj najsretniji broj :-).

Vaša, (malo konfuzna) Petra

išljanka - razmišljanka - razmišljanka - razmišljanka - razmišljanka - razmišljanka - razmišljanka -

ZNAKOVNI JEZIK NAŠ SVAGDAŠNJI

Promotrimo prednosti i mane korištenja znakovnog jezika u svakodnevnom životu gluhe osobe. Kako znamo, u Zagrebu postoje dvije škole za gluha djecu: jedna je centar Suvag, škola za primjenu oralne komunikacije među ljudima, smještena u Ulici Ljudevita Posavskog, a druga je škola „Slava Raškaj”, škola za komunikaciju preko znakovnog jezika. U centru Suvag ne žele čuti za korištenje znakovnog jezika u komunikaciji između gluhih osoba, kao i između gluhe i čujuće osobe.

Kažu da je za tu vrstu komunikacije najbolja verbotonalna metoda komunikacije, pa zato znakovni jezik smatraju suvišnim jezikom ili čak štetnim svojstvom za verbotonalnu metodologiju. Na suprotnoj strani, u školi „Slava Raškaj”, najveće

težište komunikacije je na znakovnom jeziku, mada polaznicima te škole nije strana oralna komunikacija, no gluha djeca u pravilu izabiru liniju manjeg otpora, a to je korištenje znakovnog jezika. Zašto se kaže da je znakovni jezik zapravo jezik linije manjeg otpora? Većina gluhih smatra da je znakovni jezik prirodan jezik, zapravo materinski jezik, pa ga smatraju prikladnim za dobru komunikaciju između ljudi.

Kažu da imaju neke dokaze da su u prapovijesti ljudskog postojanja prvi čovjekoliki majmuni koji su se uspjeli osoviti na noge i počeli hodati po Zemlji, koristili ruke za međusobno sporazumijevanje. Tek su na kraju razvili govor kao preteču svih vrsti komunikacija. No, u ovom je trenutku vrlo teško pronaći dokaz da se to stvarno tako i zbilo. Psiholozi i anatomske stručnjaci otkrili su da nakon rođenja bebe (posebno gluhe bebe) više naginju sporazumijevanju preko ruku, odnosno znakovnog jezika.

Sada čak vidimo da među gluhom djecom iz centra Suvag ima onih koji kažu da je oralni jezik zapravo za njih materinski odnosno prirodan jezik, jer njihovi roditelji, koji su čujući, govore na oralni način, pa i gluha djeca moraju nastaviti takvu vrstu komunikacije. Isto tako, tek rođene bebe, većinom

čujuće, ispuštaju sve vrste zvukova radi istraživanja okoline oko sebe. Dakle, kako vidimo, imamo razne razloge za i protiv oralne komunikacije, no imamo i razne razloge za i protiv znakovnog jezika.

Što zapravo donosi znakovni jezik, posebno za gluha djecu? Kada sam ja bio puno mlađi, kada sam se tek zaposlio u mojoj poslovnoj firmi, upoznao sam buduće kolege koji su mi počeli postavljati razna pitanja o mojoj gluhoći. A kako sam bio učenik centra Suvag, nikad nisam koristio znakovni jezik već sam normalno odgovorio kolegama o gluhoći, o tome kako ja zapravo uspijevam čitati s usana, pa tako uspijevam razumjeti ljude oko sebe.

Nije bilo problema u komunikaciji, kolege su znali od početka da sam gluha osoba, pa su na moju zamolbu uvijek polako izgovarali, i tako je uvijek postojala dobra dvosmjerna komunikacija. Na kraju su me pitali kako da nauče čitati s usana, jer im se to jako sviđalo. Htjeli su preko čitanja s usana moći normalno razgovarati s drugim ljudima, posebno u zaglušujućoj prostoriji ili na velikim udaljenostima, gdje nije

moguće slušati udaljene ljude. No odmah sam im rekao da je to skoro pa nemoguća misija, jer čitanje s usana je vještina koja se godina-ma, vrlo mukotrpno, stječe. Naravno da nisu mogli odmah svladati tu vještinu pa smo svejedno ostali dobri prijatelji i kolege, sve do danas. Na poslu se normalno sporazumijevamo preko oralne komunikacije, no da bih bio siguran o čemu se na poslu radilo, puno su mi pomagali pisani sažeci sa sastanaka i pisani oblici opisa novih poslova koje moram početi raditi.

Bi li meni pomoglo da su kolege i poslodavci učili znakovni jezik, radi normalne komunikacije s gluhim osobama? Tu je odgovor vrlo dvosmislen, sve ovisi o do-broj volji kolege ili pak o potrebi kolege za bilo koju vrstu surad-nje s gluhim osobama. Dosad se na poslu, a imam već dugi staž, nitko nije žalio na problem ko-munikacije sa mnom, tako da oni smatraju da nemaju potrebe naučiti znakovni jezik radi, valj-da, bolje komunikacije sa mnom.

Možda bi imali potrebu kada bi moja firma zaposlila gluhu osobu koja je prošla kroz školu „Slava Raškaj”. No, prema mome mišljenju, to se nikada ne bi mo-glo dogoditi, jer, koliko se zna, učenici iz „Slave Raškaj” se vrlo rijetko upisuju na fakultet, dok učenici koji su prošli školu centra Suvag, i koji su mahom završili pravu osnovnu i pravu srednju školu, ako žele nastaviti visoko obrazovanje, za to imaju velike šanse i mogućnosti.

No, u centru Suvag ima i takvih učenika koji vrlo teško svladaju oralnu komunikaciju pa bi im, bez obzira na to što su uspjeli završiti osnovnu školu u tom centru, ipak u nastavku životnog obrazovanja bilo primjerenije korištenje znak-ovnog jezika.

To je više stvar niže mentalne ra-zine shvaćanja svijeta oko sebe. Oni ne bi mogli dobro razumjeti čitanje s usana, pa ne bi ni mo-gli govoriti što su htjeli reći te bi im preko znakovnog jezika bilo olakšano sporazumijevanje. Na-jvjerojatnije bi takav rječnik zna-kovnog jezika bio vrlo siromašan, no to zato odgovara njihovoj razini mentalne sposobnosti ra-zumijevanja svijeta oko njih.

S druge strane, gluhi koji imaju visoku mentalnu razvijenost poimanja okoline imaju širi spek-tar znakovnog jezika te se uopće ne žele naginjati prema oralnoj komunikaciji kakvu zastupa škola centra Suvag. No takve os-be uopće ne žele čujuću osobu za prijatelja, pa se zatvaraju u svoju gluhu okolinu. Ne mora to biti mana, jer takva gluha osoba se odlično druži s drugim gluhi-ma pa su često sretni i tako sretno zajedno izgrađuju vlastiti gluhi svijet.

Problem bi mogao stvoriti npr. zapošljavanje, jer ako žele zarađivati novce, potrebno je stu-piti u kontakt s čujućim ljudima koji vode poslovne firme pa je tu vrlo teško uspostaviti normalnu komunikaciju. No postoji rješenje za opisani problem, a to je posred-nik između gluhe i čujuće osobe. Posrednik prevodi sve što čujuća osoba kaže gluhoj osobi, te govori sve što je na znakovnom jeziku ili neartikuliranom glasu gluha oso-

ba željela prenijeti čujućoj. Tako gluha osoba može biti sretna što i dalje živi u svom gluhom svi-jetu te povremeno zalazi u čujući svijet preko posrednika. Takvog posrednika zovemo prevoditeljem znakovnog jezika.

Je li to dobra stvar ili nije? Odgo-vor uvijek može biti višestruko smislen. Po meni, ako se gluha osoba ne želi zatvarati u geto, radije će kombinirati dva načina komunikacije, znakovni jezik i oralnu metodu za komunikaciju s gluhim osobama te oralnu me-todu za komunikaciju s čujućim osobama. To više nalikuje na bor-bu za opstanak.

Zato takva gluha osoba ima više šansi za opstanak, po njima, u surovom čujućem svijetu. A dru-ga gluha osoba, koja se više voli zatvarati u svoj gluhi geto, s vre-menom će možda početi izumira-ti, jer ako joj djeca budu čujuća, onda ta djeca, na kraju, ipak žele izaći iz tog geta, dok je kod gluhe djece velika vjerojatnost da osta-nu s gluhim roditeljima u njemu. No, takve gluhe djece je sve man-je u svijetu.

Gluhi ljudi koji žarko žele pot-puno primijeniti znakovni jezik u svim porama svojeg života, bore se da znakovni jezik bude man-jinski ili barem priznati jezik u hrvatskom društvu, žele da znak-ovni jezik uče svi koji žele stupiti u komunikaciju s gluhim ljudima. Žele da na svim mjestima budu istaknuti prevodioci znakovnog jezika, kao stalna ispomoć u nji-hovom svakodnevnom životu. Žele da na televiziji bude zastu-pljen i znakovni jezik u svim ku-tovima ekrana.

Međutim, prema mome mišljenju,

te prema mojem anketiranju i razgovoru s mnogim gluha, znakovni jezik na televiziji je vrlo loša ideja. Gluhi bi najviše učili ako bi na televiziji bili prisutni titlovi, jer bi tako razumljivost bila stopostotna, a gluhi bi znali za svaku riječ te bi im se usporedo s time povećavala pismenost i poboljšavala gramatika hrvatskog jezika. Poznato je da su gluhi vrlo nepismeni, ali oni se stalno opravdaju da su tako učili i živjeli u našem društvu.

Trebalo je usmjeriti gluhe osobe da pokušaju do kraja svladati gramatiku hrvatskog jezika, jer, bez muke nema nauke. Zato sam totalno protiv toga da na televiziji bude znakovni jezik. S druge strane, na masovnim sastancima, ukoliko ne postoje tehnički uvjeti za objavljivanje titlova, korištenje znakovnog jezika ima vrlo plodno tlo. Dakle, najbolja je stvar kombinirano korištenje znakovnog jezika usred okupljanja narodne mase, te svakako korištenje titlova na televiziji.

Možemo reći da je učenje znakovnog jezika vrlo korisna stvar, no dok je čovjek živ, on želi

učiti što više stvari, jer će mu to višestruko koristiti u životu. Na takav način čovjek se bolje snalazi u svim vidovima životnih situacija. Kako ja znam širi spektar znakovnog jezika, tako ga mnogo koristim radi dobrih društvenih odnosa s gluhim ljudima, no još mi je primarna komunikacija baš ona oralna metoda koju sam usvojio preko škole centra Suvag, jer na takav se način bolje snalazim u čujućem svijetu.

Vidimo da gluhe osobe koje su prošle kroz školu centra Suvag imaju bolje obrazovanje od gluhe djece koja su prošla kroz školu

„Slava Raškaj”. Može biti da je razlog tome što neka gluha djeca mahom dolaze iz siromašnih obitelji izvan Zagreba pa se upisuju u školu „Slava Raškaj” na preporuku njihovih doktora specijalista. Ali pravi zaključak se nameće da to sve ovisi od jedne gluhe osobe do druge.

Uvijek ljudi kažu, sto ljudi, sto čudi. Zato ne možemo generalizirati i reći da su sva gluha djeca ista, jer na isti način ne možemo reći da su svi čujući ljudi isti. Postoje različite vrste čujućih ljudi po ponašanju, po karakteru kojega su naslijedili od roditelja, po vrsti nazora koji su dobili preko odgoja od svojih roditelja.

Tako imamo istu različitost među gluhom djecom. Zato ne smijemo generalizirati za gluhe ljude na isti način kako ne možemo generalizirati za čujuće. Gluha osoba mora imati slobodu biranja bilo koje vrste komunikacije koja joj paše. Najvažnije je da može stvoriti okruženje u kojem može biti sretna. Zato za kraj članka dodajmo: sto gluhih ljudi, sto čudi.

mr. sc. Zlatko Orčić

ćni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni tekstovi - stručni

KULTURA GLUHIH U PAKISTANU

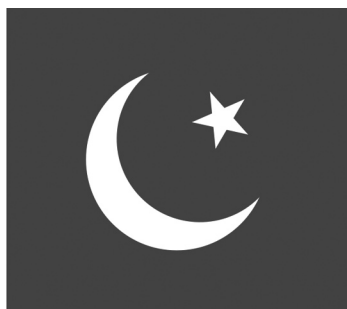
U Pakistanu, muslimanskoj zemlji, vjera igra jako važnu ulogu u kulturi općenito, a stoga i u kulturi gluhih. Poštovanje prema starješinama je ključno, a mlađe generacije nemaju tako puno prava ili tako puno slobode kao u zapadnim zemljama. Ljudi se, većinom, masovno osjećaju inferiorno, a gluhi se, osobito, gledaju kao autsajderi s vrlo malo mogućnosti da dokažu svoje sposobnosti ili uspostave svoj iden-

titet.

Većina ljudi u našoj zemlji - skoro 80 % - živi u selima, gdje su rođeni u siromaštvu i umiru u jad. Oni žive život koji im ne dopušta da se uzdignu iznad svojih oskudnih sredstava, prvenstveno zbog poštovanja prema starješinama u svojoj obitelji, jer se uzdizanje iznad obiteljskog statusa smatra nepoštivanjem.

Ljudi žive na ograničenom prostoru bez ventilacije, zdravstva, u prljavštini i bez uvjeta za zdravstvenu njegu. Škole ne postoje, čak ni na područjima gdje žive tisuće ljudi. U takvoj kulturi, nije teško zamisliti kakav je položaj gluhih, koji žive bespomoćni i zanemareni većinu vremena.

U kulturi kao što je ova - gdje si čak i obični ljudi s čujućom djecom teško mogu priuštiti obrazovanje - bilo bi ostvarenje snova kada bi gluha djeca imala pravo na obrazovanje ili kad bi mogla pohađati obrazovne sadržaje. Njihov stupanj nepismenosti i manjak sposobnosti da komuniciraju s čujućima tjera gluhe u stanje potištenosti, neki žive život kao u zatvoru, zauvijek ovisni o pomoći svoje obitelji u njihovim dnevnim potrebama.

Pripadnici starije generacije u našoj zemlji su ortodoksni u svojim pogledima i smatraju gluhoću tabuom i prokletstvom s neba. Oni, stoga, često kriju gluhoću djeteta od drugih. Kada gluho dijete dođe u godine u kojima njega ili nju više ne mogu skrivati u zatvorenom, starješine idu u potragu za takozvanim liječenjem od strane vođe nekog od vjerskih kultova. Ponekad čak pribjegavaju vraćanju.

Roditelji koji su malo više obrazovani traže pomoć seoskog liječnika, koji najčešće nije kvalificiran da dijagnosticira ili liječi gluhoću. Dobro kvalificirani liječnici, koji mogu pravilno dijagnosticirati "nijemost", ne žele raditi u ruralnim područjima. Ovo frustrira roditelje, jednako kao i dijete. Na žalost, dijete je to koje mora trpjeti najveći teret

roditeljskog bijesa jer nepismeni roditelji izgube ne samo svoje vrijeme, već i novac na seoskog liječnika. Postoje također roditelji koji razmaze i previše štite svoje malo gluho dijete, što rezultira time da djeca nikada ne razviju samopoštovanje.

Ovakva pretjerana pažnja je više prokletstvo nego blagoslov za gluho dijete. Istina je, naravno, da nema lijeka za gluhoću, ali razumijevanje, njega i ljubav tijekom ranog djetinjstva, praćena odgovarajućom edukacijom, može promijeniti život gluhog djeteta. Gluhi ljudi su, iako ne mogu čuti i govoriti, oštroumni i znaju puno i, kada ih se usmjeri, dokazat će da mogu biti vrjedniji od "normalne" osobe.

Zbog financijskih poteškoća, pakistanski roditelji često prisiljavaju svoju djecu - i čujuću i gluho - da počnu raditi čim su dovoljno veliki za to. U većim gradovima, ipak, ovo nije tako rasprostranjeno jer ljudi imaju dovoljno financijskih sredstava da osiguraju dobro obrazovanje svojoj čujućoj djeci.

Za čujuću djecu čiji roditelji to mogu priuštiti, postoje raspršeni obrazovni sadržaji, poput škola u džamijama u nekim selima, ali su vrata obrazovanja zatvorena za gluho djecu. Njima je odbijeno pravo na obrazovanje jer ne mogu govoriti, i oni odrastaju osjećajući da ne pripadaju društvu. Ako gluho dijete posjeduje neke vještine ili sposobnosti koje može samo razviti, ono se može boriti za svoje uspjehe na svoj vlastiti, skroman način.

Sva djeca vole ići u školu, i osnovna je dužnost svih roditelja da ne uskrate ovo pravo svojoj dje-

ci. Međutim, većina gluhe djece ne dobije ni priliku da sazna što je to obrazovanje. Njima je ispis na papiru samo crna mrlja. Specijalnih škola za ovu djecu je vrlo malo. Čak i tamo gdje postoje škole, nema kvalificiranih učitelja za gluho djecu. U Karachiju, gdje postoje škole za gluho djecu, učenici mogu ići samo do desetog razreda, što se jedva može usporediti s petim razredom u Americi ili drugim zapadnim zemljama. Više obrazovanje za gluhe učenike je daleki san u Pakistanu.

Kada dublje pogledamo u situaciju gluhih u Pakistanu, primjećujemo da je djevojkama još gore, opet zahvaljujući našim vjerskim običajima. Djevojke - gluhe i čujuće - su zatočene unutar četiri zida, u sigurnosti vlastite kuće, što eliminira bilo kakvu mogućnost za službenim obrazovanjem. Gluhi ljudi su uvijek u milosti čujućih, a gluhe djevojke uopće nemaju nikakvih prava. Na primjer, ako je djevojka zlostavljana, ona ne smije otkriti krivca iz straha od poniženja. Ona bi bila prokleta do kraja života ukoliko bi i otvorila usta da kaže optužbu.

Kad bi gluha djevojka čak i imala dovoljno sreće da postigne neko službeno obrazovanje, postoji jako malo, odnosno uopće ne postoji mogućnost da to obrazovanje iskoristi kako bi radila izvan kuće - od njenog obrazovanja nemaju koristiti ni ona ni drugi. Gluhe djevojke žive vrlo depresivne živote, nemaju dovoljno samopouzdanja da se same sastaju sa svojim prijateljima ili rođacima.

U gradovima, situacija je nešto naprednija i gluhe djevojke, nakon završetka škole, imaju više

samopouzdanja i mogu raditi kao švelje ili krojačice da zarade nešto malo novaca za sebe. Ali, ova situacija je nova i još uvijek nepojmljiva gluhim ženama koje žive u selima.

Nedavno je gospođa Donna Platt, gluha Amerikanka, posjetila Pakistan tijekom svoje svjetske turneje i bila je moja gošća nekoliko dana. Kroz našu organizaciju upoznala je gluhe pripadnike naše zajednice i druge gluhe ljude koji žive u Karachiju. Svi koji su je upoznali, bili su zadivljeni kada su saznali da je sama proputovala s jednog kraja svijeta na drugi.

U većini slučajeva, naša kultura ne dopušta mladićima i djevojkama da biraju svog životnog partnera. Brakovi su dopušteni jedino uz nagodbu starješina - sustav miraza još postoji i mora biti dogovoren unaprijed. Brakovi su, za gluhe, još puno kompliciraniji.

Gluhi mladić se može oženiti čujućom djevojkom, ali obratno

je gotovo nemoguće i nije prihvatljivo u ortodoksnom društvu. Čak i kad se uspije dogovoriti takav brak, gluha djevojka je najčešće ignorirana i zanemarena od obitelji. Ako se gluho dijete (ne daj Bože) rodi gluhim roditeljima, gluha žena se smatra izopćenicom. Takva je situacija za gluhe ljude, ne samo u Pakistanu već i u susjednim zemljama također.

Ipak, postizanje uspjeha kroz borbu je postao najpopularniji i najpoznatiji princip u životu velikog čovjeka. Posljednjih godina, mladi gluhi ljude se bore kako bi osnovali organizacije za koje se nadamo da će pomoći u poboljšanju statusa gluhih u našem društvu. Naš glavni fokus, unatoč svim poteškoćama, je postizanje najboljeg u svakom pogledu. Jedan od naših ciljeva je osvijestiti ljude o našem znakovnom jeziku. Uz pomoć drugih nacija, počinjemo raditi na tome.

Nedavno je Munizeh T.Hussain,

čujuća žena koja je na čelu Anjuman Behbood-e-Samat-e-Atfal (ABSA) škole za gluhe, organizirala Projekt za razvoj jezika uz pomoć Norveške udruge gluhih i Norveške crkvene pripomoći. Petnaestero gluhih Pakistanaca je surađivalo s dvoje Norvežana - gospodinom Odd-Inge Schroederom i gospodinom Patrickom Coppockom - na razvijanju rječnika pakistanskog znakovnog jezika. Od ovog projekta će imati koristi gluhi i čujući ljudi naklonjeni gluhim u našoj zemlji.

Cilj naše borbe u Pakistanu se može sumirati u sljedećem sloganu: "Gluhi ljudi imaju pravo na život, i treba ih pustiti da žive časno, dostojanstveno i ponosno." Nadamo se i vjerujemo da će gluhe nacije diljem svijeta biti uz nas u ovim nastojanjima.

(The Deaf Way, str. 75 - 77)

odabrao Angel Naumovski

išljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja - razmišljanja -

UČENJE ZNAKOVA I ZNAKOVNOG JEZIKA

Poštovani čitatelji i čitateljice, ovo je moje prvo pisanje za "Pljesak jedne ruke", i zato pišem o jednoj anegdoti koju su moji prijatelji već čuli i vidjeli a ja je želim uvijek ječiti u pisanom obliku za ovaj časopis, a tim putem i za vas.

Bila sam na samom početku učenja znakovnog jezika. Bilo mi je jako važno naučiti što više znakova kako bih se točno izražavala i kako bih znala što mi se govori na jeziku znakova.

Bilo je to početkom osamdesetih. Tada se čekalo u redovima za puno artikala. Meni je bio problem prašak za pranje jer sam imala malo djeteta. No uspješno sam odstavala u redu, dočekala dvije vrećice praška, jer sam u redu čekala s djetetom. Bila sam uzbuđena jer je to značilo da sam neko vrijeme oslobođena od čekanja u redu za prašak za pranje.

Poslijepodne je došla k meni svekrva. Ona se kod mene sus-

rela s Antunom Zimmermanom. Moja svekrva je gluha, a Antun Zimmerman je isti onaj koji je prvi opisao znakove za gluhe i skriptirao ih. Tada je još predavao matematiku u školi za gluhe u Ilici 83.

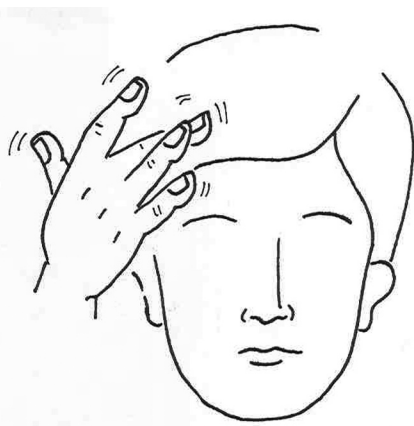
Sretna i zadovoljna požurila sam informirati svekrvu da sam nabavila prašak i da ne mora brinuti.

Sve sam lijepo pokazala znakovima kako bi bilo jasno da se ja jako trudim učiti znakove. Pokazala sam savijenim dlanom dva kresanja o bradu (tako opisuje A.Z. oblike šaka i kretanje ruku u znakovnom jeziku). To vam znači, "baš me briga".

Iza toga Antunov glasan smijeh i trenutna obrana od strane svekrve. Gledam i dvojim što sam napravila. Svekrva govori da je razumjela, a Antun se i dalje smije. Bila sam od svega najviše zbunjena, jer meni nije ništa bilo smiješno. E tada mi je Antun objasnio da sam umjesto znaka «brinuti», pokazala znak «baš me briga».

Brinuti se pokazuje treperećim prstima na čelu. Odmah mi je bilo jasno da brige ima u oba znaka, ali u različitom značenju. Moram napomenuti da me svekrva i dalje branila kako marljivo učim znakovni i da me sve više razumije.

Meni je naravno bilo neugodno, ali je lekcija bila nezaboravna i djelotvorna. Nastavila sam učiti znakove s još većom pažnjom. Osim znakova, pratila sam i izraze lica jer sam, hvala Bogu, brzo shvatila da i oni nose dobar dio poruke i značenja.

Shvatila sam da znakovni jezik nije samo nekakvo izvođenje pokreta koje gluhi razumiju lakše nego usmeni govor. Postalo mi je jasno da su riječi i pojmovi precizni. Ne možeš pokazati nešto približno ili slovcati abecedom.

Usporedbe s hrvatskim na štetu znakovnog jezika također mi nisu bile drage. Nisu istinite, samo su usmjerene ka umanjivanju značaja znakovnog jezika. Treba dobro naučiti znakovni da bi se shvatila razlika između dva jezika.

Poslije nekog vremena izašla je prva skripta opisanih znakova. To je u ono vrijeme bilo veliko olakšanje za one koji su učili znakove. Bila je posebna čast dobiti skriptu s posvetom. Na mom primjerku u posveti piše: «Terezi, da nauči kako se kaže brinuti».

Od tada je prošlo puno, puno godina. Ja sam naučila puno, puno znakova i još uvijek učim nove. Znakovni jezik se razvija unatoč

svim nedaćama koje ga prate na njegovom putu.

2008. godine je priznat kao ravnopravni jezik u Republici Hrvatskoj. Predstoji još puno rada oko znakovnog jezika. Priznanje nije donijelo i razumijevanje i prihvaćanje. 2009. godine uveden je znakovni jezik kao rehabilitacijski predmet u školu za gluhe. Sada više nije ilegalno govoriti znakovima.

Eto, ispunile su se neke želje pokojnog profesora Antuna Zimmermana i zajednice gluhih. Predstoji još puno istraživanja i zapisivanja o hrvatskom znakovnom jeziku. To je dobro jer će se puno ljudi baviti njime i njegovim tajnama i ljepotama.

Moja želja je da se knjige prevedu na znakovni, a to je, nadam se, bliska budućnost.

Tereza Szavai, surdopedagoginja

MI SMO MALI, ALI VELIKI

Udruga za kulturu osoba oštećena sluha Hrvatske, „Svijet tišine“, svojim radom i entuzijazmom uspjela je probuditi gluhe umjetnike iz tradicionalne pasivne anonimnosti, poštujući objektivne mogućnosti. Gluhi umjetnici u Hrvatskoj su zaboravljeni ili prešućeni, zanemareni i zbog toga nepoznati, a vrijedni su spomena u našoj nacionalnoj kulturi.

Sudjelovanje gluhih umjetnika iz Hrvatske na međunarodnim natjecanjima i osvojene nagrade su samo potvrda o visokom stupnju kvalitete domaćih gluhih umjetnika. Pitanje se nameće samo od sebe - koliko smo svjesni kulture gluhih u Hrvatskoj?

Uz skromna sredstva Ministarstva kulture i Gradskog ureda za kulturu grada Zagreba, Udruga je uspješno završila svoje programe za 2008. godinu.

Ponovio se uspjeh 2007. u lipnju 2008. godine na Međunarodnom natjecanju u Italiji na kojem su sudjelovali Lino Ujčić, Iva Vrbos, Mingsheng Pi, Josip Vukojević, Nikola Vukojević, Koča Popović i Kristina Popović, te su mnogo toga postigli.

slika gore: Lino Ujčić sa organizatorima izložbe u Italiji

Prvo mjesto u konkurenciji mladih osvojila je Kristina Popović, učenica Škole za umjetnost i dizajn u Zagrebu.

slika gore: Mingsheng Pi

U konkurenciji odraslih gluhih slikara, prvo mjesto osvojio je Mingsheng Pi, drugo mjesto osvojio je Nikola Vukojević, a četvrto mjesto pripalo je Josipu Vukojeviću. Na poziv organizatora Deutsche Gehörlosen – Bund e.v. iz Hamburga, u kolovozu 2008. sudjelovali smo na „4. danima kulture gluhih u Kölnu“, s napomenom da su u okviru programa prvi put sudjelovali i gluhi umjetnici iz Hrvatske. Naglasak ovog Festivala je bio na kulturi kao sredstvu za integraciju u prirodnom suživotu i uzajamnom prihvaćanju osoba s invaliditetom.

Prema programu međunarodne kulturne suradnje, s Ministarstvom za kulturu trebali smo u prosincu 2008. sudjelovati na IV bijenalu suvremene umjetnosti za gluhe u Rimu (IV. Biennale Internazionale Degli Artisti Figurativi Sordi, Italija, Rim). Za sudjelovanje na njemu prijavili smo Mirjanu Sorko – Nikolić i Josipa Vukojevića. Kako je došlo do odgađanja ovog kulturnog događaja iz tehničkih razloga, taj će se program realizirati u lipnju 2009.

U suradnji sa Zagrebačkim foto kino savezom, udruga „Svijet tišine“ organizirala je tečaj fotografije, ali ne samo za članove udruge nego za sve koje je zanimala digitalna fotografija. Odaziv je bio velik, tako da se tečaj odvijao u dvije grupe.

slika gore: članovi foto sekcije

Za vrijeme odvijanja tečaja organizirali smo zajednički izlet u Lonjsko polje, gdje su naši polaznici napravili lijepe fotografije prirodne i kulturne baštine.

slika gore: humanitarna izložba u Europskom domu

Na kraju je uslijedila izložba tih radova pod nazivom „Lirske duše iz svijeta tišine“. Nakon dvogodišnje suradnje sa Zagrebačkim foto kino savezom, nastavljamo ju na obrazovanju u tehnologijama digitalne fotografije- drugi stupanj.

U sklopu programa koji smo prijavili za 2008., AKTIVNOSTI I MANIFESTACIJE, udruga „Svijet tišine“ organizirala je likovnu koloniju gluhih umjetnika pod nazivom „Zagrebačka jesen“ u prostorijama škole za obrazovanje i odgoj gluhih „Slava Raškaj“.

Na ovu likovnu koloniju odazvali su se svi članovi udruge te je, osim stvaralačkog momenta, bilo važno i međusobno druženje gluhih umjetnika u jednom novom ambijentu.

Od umjetničkih slika nastalih na ovoj radionici nastala je humanitarna izložba „Zagrebačka jesen“, u korist Humanitarne udruge „Mala Anja“ u Europskom domu.

Udruga „Svijet tišine“ sudjelovala je na međunarodnoj izložbi „BUZA“ u Tirani (Albanija), od 17. do 22. prosinca 2008.godine, pod pokroviteljstvom Ministarstva turizma i kulture Albanije.

Na izložbi su sudjelovali umjetnici iz Austrije, Engleske, SAD-a, Makedonije, Ukrajine, Albanije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovačke, Kosova, Ukrajine, Slovenije i Estonije, sa 160 umjetničkih djela. Hrvatsku su predstavljali naši umjetnici Kristina Popović, Minsheng Pi i Josip Vukojević.

Možemo biti ponosni, jer je na ovom velikom natjecanju treću nagradu osvojio JOSIP VUKOJEVIĆ.

Svojim programima za 2009., udruga „Svijet tišine“ slijedit će europske trendove u suradnji s međunarodnim udrugama u kulturi, s naglaskom na KULTURU GLUHIH HRVATSKE.

*Za „Svijet tišine“,
Vanda Šagovac, predsjednica*

ljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti - zanimljivosti

ZANIMLJIVE VIJESTI IZ CENTRA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE „SLAVA RAŠKAJ“

U Centru za odgoj i obrazovanje «Slava Raškaj» u Zagrebu, u Nazorovoj 47, i srednjoj strukovnoj školi u Ilici 83, 2007.godine bio je uspješno proveden međunarodni kreativno – tranzicijski projekt povezivanja djece, TWIN

28

VISION. Nositelji tog projekta, gosp. Paul McCan iz Liverpoola i ekipa iz Engleske i Indije (4 člana), uspješno su surađivali s našim Centrom, profesoricom defektologije Ružicom Kežman, kao voditeljicom tog projekta, i profesorima koji su sudjelovali u njemu.

Riječ je o projektu temeljenom

na načelu međunarodnog povezivanja djece putem kreativnih umjetničkih, fotografskih, mimskih, filmskih i multimedijalnih radionica diljem svijeta pa tako i u Hrvatskoj. Navedenim projektom povezuju se djeca s oštećenjem sluha i čujuća djeca u Engleskoj, Indiji i Hrvatskoj.

Ciljevi projekta su:

- poticanje osjećaja pripadnosti, zalaganje za demokratsko društvo i širenje svijesti o zajedničkim vrijednostima u cilju izgradnje slobodnog, tolerantnog i pravednog društva

- pružanje mogućnosti za međunarodnu komunikaciju uz korištenje informativne tehnologije (korištenje interaktivne internetske stranice, koja će potpomognuti akademski proces te pružiti mogućnost učenicima iz Hrvatske i Engleske za međusobnu komunikaciju)

- razvoj pozitivnog pristupa rasnim pitanjima i pitanjima vlastitog identiteta

- razvoj vizualnih vještina

- razvoj pristupa drugačijim načinima umjetničke izobrazbe.

U taj projekt bile su uključene škole u Istri, u Vukovaru te naša škola. Tako su se u našem Centru održale dvije kreativne radionice:

- *fotografska radionica* – učenici osnovne i srednje škole su aktivno sudjelovali i napravili prekrasne umjetničke fotografije, zahvaljujući gosp. Paulu koji je kod učenika poticao razvoj vizualnih vještina;

- *mimska radionica* – učenici su napravili izvrsnu pantomimsku predstavu, zahvaljujući perspektivnom gluhom učitelju pantomime Rameshu Meyyappanu

iz Indije, koji je poticao da učenici izražavaju sve nade, snove i strahove mlade populacije.

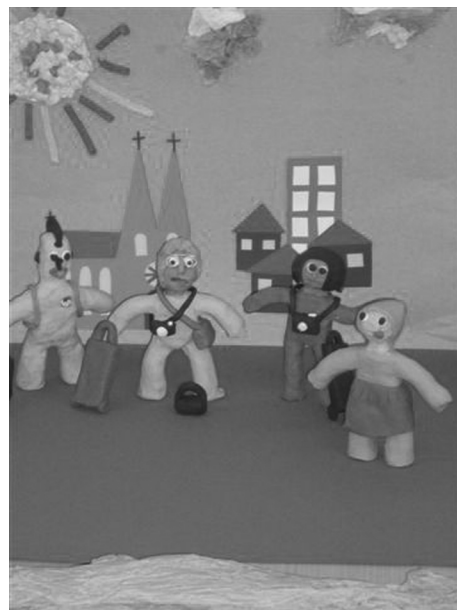
Pantomimska predstava, fotografije i video uradci naših učenika su bili prezentirani na visini, čime se potaklo učenje o različitim kulturama i razvoj pozitivne ideologije viđene dječjim očima.

Ove godine, na poziv gosp. Paula McCana i ekipe projekta TWIN VISION, dva gluha učenika naše srednje strukovne škole, s profesoricom Ružicom Kežman, boravili su, s oduševljenjem, u Liverpoolu, 7 dana.

Tamo su zajedno, u okviru tog projekta, učili kako voditi radionicu - kreiranje filma. Snimili su uspješno animirani film «Putovanje od Zagreba do Liverpoola».

U Liverpoolu su upoznali gluhe i nagluhe različitih kultura i nacionalnosti, pa i čujuće učenike koji su se rado družili s gluhima i upoznali naš znakovni jezik. Poslije toga, rad se nastavljao i kod nas, u našem Centru. Naši učenici OŠ i SŠ, uz pomoć i edukaciju naših dvaju učenika i prof. Kežman, kao mentora, snimili su uspješno još tri animirana filma koji su bili prikazani na projekciji u osnovnoj školi našeg Centra.

Komunikacija između čujućih Engleza (koji izvrsno komuniciraju znakovnim jezikom) pa i gluhog Indijca i naših učenika je bila jako interesantna, pogotovo na znakovnom jeziku, vođena bez problema pa čak i poučna za naše učenike koji su upoznali njihov jezik.

Ovaj međunarodni projekt, TWIN VISION, bio je zanimljiv i poučan- na taj način povezala su se djeca s oštećenjem sluha (gluha i nagluha) i čujuća djeca diljem svijeta te kod nas.

Na taj način upoznale su kulturne različitosti kroz umjetnost, fotografiju i film putem edukativnih, kreativnih radionica kroz koje su djeca učila nove vještine, te dolazila u dodir s drugim kulturama.

Ovim projektom se poticao:

- razvoj moralnog i socijalnog obrazovanja mladih

- odražavanje vlastitih prilika mladih unutar škole te šire zajednice

- istraživanje kontrasta i različitosti između Hrvatske i Engleske

- razvoj suosjećanja prema drugim kulturama

- razmišljanje o nelogičnim rasističkim stereotipima

- olakšavanje prelaska osnovnoškolaca u srednjoškolsku

izobrazbu.

Svakako treba i dalje promicati međunarodnu komunikaciju, tj. podržati i njegovati međukulturalnu suradnju među mladima i pospješiti produktivno korištenje informacijama, komunikacijskim tehnologijama (putem e-maila, web foruma, kamere) i putem edukativnih i kreativnih radionica .

*Ružica Kežman, profesor defek-
tologije*

iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medija - iz medi

BRITANCI RAZVIJAJU SOFTVER ZA ČITANJE S USANA

Znanstvenici sa sveučilišta East Anglia iz Norwicha u Engleskoj razvijaju softver koji će omogućiti čitanje s usana te biti od pomoći krim-inspektorima, ali i potrošačima općenito jer u kombinaciji sa sustavom koji raspoznaje zvuk govora, nova će tehnologija, primjerice, dešifrirati riječi kriminalaca s video zapisa, ali i poboljšati kompjutorske sustave u automobilima koji se glasovno aktiviraju i mobilne telefone.

“Kompjutor ‘čitač s usana’ moći će se upotrebljavati u svim vidovima korištenja kompjutera, odnosno odnosima čovjek - kompjutor, osobito u bučnom

okruženju”. Takve smetnje u komunikaciji ljudi obično prevladavaju kombinirajući ono što čuju s pokretima usana, gestama lica i govorom tijela.

U prethodnim eksperimentima, Harvey i tim otkrili su veću točnost informacije kad je audio signalu pridodana i vizualna informacija. Istraživačima će, kažu, biti potrebno više od tri godine za usavršavanje, odnosno za najbolju kombinaciju audia s videom, no već kroz to vrijeme najavljuju kako će imati kameru sposobnu raspoznati jednostavne rečenice i fraze.

Profesor Peter Robinson kaže kako već postoji nekoliko tehnika koje očitavaju vidljivo i kombiniraju s rezultatima analize govora.

<http://www.poslovni.hr/36923.aspx>

pripremio Angel Naumovski

TREĆI SLUŽBENI JEZIK???

Novi Zeland, Australija i Okeanija

25.12.2008.

Detalji

Glavni grad / Wellington

Najveći grad / Okland

Službeni jezik / engleski, maorski i novozelandski znakovni jezik

Valuta / Dolar (NZD)

Vremenska zona / UTC +12 do +13

Internet domena / .nz

Pozivni broj / +64

Nizozemski istraživač Abel Tasman otkrio je Novi Zeland 1642. godine.

Novi Zeland je zemljopisno najizoliranija svjetska država. Novi Zeland je otočna država u jugozapadnom Pacifičkom oceanu. Država se sastoji od dva velika otoka i puno manjih otoka. Popularno maorsko ime za Novi

Zeland je Aotearoa, što se često prevodi kao „Zemlja dugog bijelog oblaka“. Novi Zeland je parlamentarna demokracija i zemlja članica Commonwealtha. Novi Zeland je odgovoran za samoupravne države Otoke Kuk i Niue i upravlja Tokelauom i Rosovom zemljom.

Novi Zeland je zemljopisno najizoliranija svjetska država. Njegov najbliži susjed, Australija, je udaljena 2.000 kilometara sjeverozapadno od glavnih otoka, preko Tasmanovog mora. Jedina značajnija kopnena masa na jugu je Antarktik, na sjeveru su Nova Kaledonija, Fidži i Tonga.

Povijest Novog Zelanda relativno je kratka: on je posljednje naseljeno kopno na Zemlji. Prvi ljudi koji su se doselili na Novi Zeland bili su s prostora istočne Polinezije u 13. stoljeću. Polinežani su zemlju otkrili na svojim istraživačkim

plovidbama, a kasnije su u malim grupama počeli dolaziti na otoke. Danas poznati kao Maori, u početku su bili podjeljeni u brojna plemena, sve do dolaska Europljana koji su im dali ime Maori, što znači „obični“.

Nizozemski istraživač Abel Tasman otkrio je Novi Zeland 1642. godine. Tek poslije 127 godina, točnije 1769., James Cook je, stigavši do Novog Zelanda na svom prvom putovanju, napravio mapu oba otoka i vratio se u Veliku Britaniju s izveštajima o stanovnicima i o bogatstvima Novog Zelanda.

<http://www.kudanaodmor.com/108-Australija%20i%20Okeanija/40-Nov%20Zeland/>

pripremio Angel Naumovski

NOĆNI KLUB ZA GLUHE

Vibrirajući podovi, mirisne esencije, plesači - animatori koji tijelima prenose emocije i prevode stihove, čine finski noćni klub za gluhe SenCity jedinstvenim mjestom za svačiju zabavu.

Noćni klub za gluhe koristi mirise, vibrirajući plesni pod i plesače koji znaju jezik gluhih kao bi gostima preveli "glazbene emocije".

Finski klub gluhih zapošljava "aroma DJ-e" kako bi raspršivali mirise. Esencije nastale izgaranjem ulja trebale bi opisivati

pjesmu koja svira. Tako se npr.

miris limun ispušta kad je na repertoaru neka plesna, vesela pjesma.

Klub također zapošljava i "vizualne DJ-e" koji vode tim "plesaća znakovima" koji inter-

pretiraju stihove kombinacijom jezika gluhonijemih i plesnim pokretima.

Posjetitelji kluba mogu osjetiti ritam i zahvaljujući vibrirajućoj platformi instaliranom na plesnom podiju.

Ronald Ligtenberg, Nizozemac koji organizira ovaj događaju u Jyväskyläju u Finskoj, otvorio je SenCity kako bi gluhima

omogućio da uživaju u emocijama i snazi stihova.

Noćni klubovi za gluhe postoje i djeluju već neko vrijeme, ali se oni uglavnom baziraju na vibrirajućem podu.

"Često se oni koji su u manjini mogu izgubiti kad se nađu među

onima koji su u većini. SenCity zbližava dvije kulture".

Hokin Zerga koji je putova čak iz Francuske kao bi posjetio ovaj klub bio je najviše impresioniran mirisima.

"Dok ljudi sa oštećenim sluhom mogu uživati u stihovima, pot-

puno gluhi ljudi poput mene ne mogu, mirisi nam pomažu da se poistovjetimo sa emocijama i stilom glazbe", kaže on.

<http://www.campusentertainment.fi/sencity/>

pripremio Angel Naumovski

Odbio vjenčati gluhonijemi par jer nisu mogli reći 'DA'

LIMA - Gluhonijeme osobe često nailaze na prepreke u životu, pa čak i ako se žele vjenčati, jer ima matičara koji izričito traže da se pristanak na sklapanje braka izgovori jasno i razgovijetno.

Matičar u Peruu odbio je vjenčati gluhonijemi par jer ženik i mlad-

enka nisu bili u stanju izgovoriti sudbonosno "da".

Ljudi s takvim "nedostatkom" zbog "pravnih odredbi" ne mogu se vjenčati, navela je televizijska postaja America u srijedu riječi matičara Carlosa Montalva iz Lime.

Gradonačelnik gradske općine u kojemu se vjenčanje trebalo održati, Edilberto Quispe, pokazao je međutim potpuno nerazumijevanje za matičarovu odluku rekavši da je neutemeljena.

Gradonačelnik se osim toga

ispričao mladencima i ponudio im vjenčanje u gradskoj vijećnici i preuzimanje troškova postupka.

Mladenci su se zahvalili ali su odbili gradonačelnikovu ponudu, vjenčavši se u jednoj drugoj četvrti, gdje matičar nije osluškivao hoće li čuti "da" nego se zadovoljio time što su na pitanje žele li sklopiti brak oboje potvrdno klimnuli glavom. (Hina)

http://www.totalportal.hr/article.php?article_id=230036

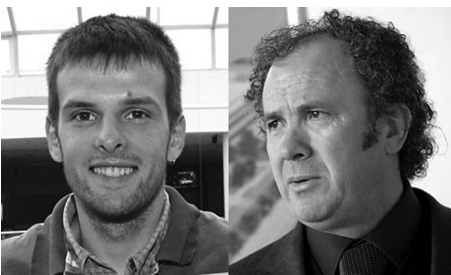
pripremila Sanja Pavlović

SLUČAJNI SUSRET U LIFTU DONIO MU POSAO

Piše: Marina Rajčić/EPEHA

Gluhonijemi mladić dobio je posao kod Željka Keruma koji je za 24 sata zaposlio Sinjanina Gordana Vukovića

SPLIT - Bio je dovoljan jedan posve slučajan susret da 23-godišnji gluhonijemi Sinjanin Gordan Vuković, nakon godina

uzaludnog traženja posla i nebrojenih odbijenica zbog svoga hendikepa, u trenutku dobije radno mjesto koje će mu potpuno promijeniti život.

Taj neobičan susret dogodio se u

liftu splitskog prodajnog centra Joker, i to s vlasnikom, splitskim poduzetnikom Željkom Kerumom.

Na pravom mjestu u pravo vrijeme, u staklenom dizalu tik uz Keruma, zatekla se Duška Tomić, sudska prevoditeljica za gluhonijeme, Splićanka za koju je malo reći da pomaže jer jednostavno živi probleme gluhih osoba.

Zнала je za teškoće mladog Sinjanina koji uporno, ali bezuspješno

traži posao. Premda Željka Keruma, osim u novinama, nikad prije nije vidjela, obratila mu se i zamolila ga za uslugu.

“Sve što sam mu uspjela reći jest da jedan gluhočiji mladić treba posao.” - rekla je Duška Tomić.

Dodala je kako je očekivala da će je "veliki" Kerum na fin način odbiti jer poslodavci ne trebaju ljude s hendikepom. No, suprotno svim njezinim očekivanjima, Željko Kerum je bez promišljanja srdačno izustio samo dvije riječi zbog kojih je Duška posumnjala

i u svoj sluh. "Nema problema", rekao je i u roku od 24 sata mladi je Sinjanin dobio posao kuhara u Kerumovu restoranu Central.

Ni sam Gordan Vuković nije mogao vjerovati da je na takav način ostvaren njegov san.

- Kada sam čuo vijest, bio sam nevjerojatno iznenađen. Gluhoća je velik hendikep s kojim sam rođen i s kojim živim.

Završio sam osnovnu školu u Suvagu, ustanovi za osobe oštećenog sluha, a zatim se obrazovao za ku-

hara u zagrebačkom Centru 'Slava Raškaj'. Zbog teške situacije u kući slao sam molbe na brojne adrese, ali posla za gluhe baš nigdje nije bilo - rekao je Gordan koji jedva će ka da odjene bijelu kuharsku uniformu i postane ono što najviše želi - kuhar.

<http://www.slobodnadalmacija.hr/Split/tabid/72/articleType/ArticleView/articleId/10081/Default.aspx>

pripremila Sanja Pavlović

DJEČAK DEVET GODINA BIO GLUH ZBOG KOMADIĆA VATE U UHU

Dječak devet godina bio gluh zbog komadića vate u uhu

Čak devet godina 11-godišnji Jerome Bartens je bio napola gluh i nije ništa čuo na desno uho. Sve do nedavno, kada je slučajno gurnuo prst u uho i iz njega izvadio komadić vate sa štapića za uši

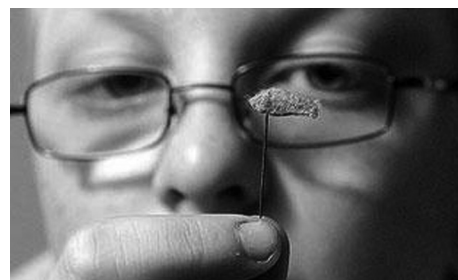
Nakon toga ponovno je pročitao. Doktori mu svih ovih godina nisu mogli nikako pomoći. Njegovi roditelji smatraju da je dječak postao nagluh jer je sa dvije godine u uho gurnuo štapić za uho pri čemu se vata odvojila od plastičnog štapića.

Od tada je nesretni dječak imao

poteškoća u školi i u komunikaciji, morao je pojačavati zvuk na radiju i televiziji, a sada je kao preporođen. Roditelji se pitaju kako to da doktori nisu ranije otkrili uzrok njegovog gubitka sluha.

"Oduvijek sam mislio da je Jerome nešto ugurao u uho, no doktori su to odbacili. Ne mogu vjerovati da u sve ove godine nisu uspjeli vidjeti o čemu se radi", rekao je Jeromein tata.

Dodao je da je neizmjereno sretan jer njegov sin sada opet normalno čuje. "Sada čujem mnogo bolje i mislim da ću biti mnogo

sretniji u školi sada kada me uho više ne boli. Još se navikavam na zvukove oko sebe, ali sretan sam", rekao je Jerome.

<http://www.viccevi.biz/zanimljivosti/?idx=7476>

pripremio Angel Naumovski

ZAGREB USKORO DOBIVA NAJMODERNIJI TRGOVAČKI CENTAR U REGIJI

Trigranit Development Corporation do kraja tjedna očekuje dobivanje lokacijske dozvole za novi i do sada tehnološki najopremljeniji trgovačko-zabavni centar u regiji – «Arena Centar». Projekt vrijedan 220 milijuna eura gradit će se na zagrebačkom Laništu, a prostirat će se na čak 175.000 kvadratnih metara, nudeći sadržaje za sve generacije.

TriGranitov cilj je izgraditi centar koji će postati novo društveno okupljalište za sve generacije Zagreba i šire okolice te biti jedinstven po bogatstvu ponude koja uključuje trgovačke, sportske, kulturne i zabavne sadržaje. Centar će predstavljati najznačajnije arhitektonsko rješenje na području jugo-zapadnog dijela Zagreba, a istovremeno će imati veliki utjecaj na razvoj moderne infrastrukturne i komunalne mreže toga dijela grada.

Prilikom projektiranja Arena Centara konzultirani su Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet, te Udruga za gluho-slijepe osobe „DODIR“, stoga

će to biti prvi trgovački centar u Europi koji će biti prilagođen za osobe s invaliditetom.

Uz uobičajenu opremu u Centru novost će biti oprema vizualno prilagođena potrebama visoko slabovidnih osoba, zvučna signalizacija u liftovima, informativni prospekti sa reljefnim tlocrtima koji će biti dostupni na specijaliziranim info punktovima, trake vodilje u podu unutar centra za olakšano kretanje slabovidnih osoba itd.

Zaposlit će se i osoba sa poznavanjem vještina pristupa i komunikacije sa slijepim i drugim osobama s invaliditetom, posebice s poznavanjem znakovnog jezika gluho-nijemih osoba. Ta će osoba biti na usluzi svim posjetiteljima sa posebnim potrebama. Svi zakupci Centra redovito će biti educirani o potrebama osoba s in-

validitetom.

TriGranitov stručni tim sa svojim projektantima pokušava iznaći rješenja i mogućnosti ugradnje alternativnih izvora energije, čime bi se smanjilo korištenje klasične energije. Njihov cilj je utjecati na društvenu odgovornost i ekološku osviještenost trgovačkih centara uz nadu da će na taj način i Arena Centar predstavljati prvu komercijalnu zelenu točku u regiji.

TriGranitov novi trgovačko-poslovni kompleks imat će deset velikih zakupaca i više od 200 trgovina manje i srednje veličine, Ipercoop hypermarket veličine 10.000 kvadratnih metara, caffe barove i restorane te Cinestar multipleks kina s najmanje 9 projekcijskih dvorana, od kojih će jedna omogućavati i prikazivanje 3D filmova.

<http://www.seebiz.eu/hr/tvrtke/trgovina/zagreb-uskoro-dobiva-na-jmoderniji-trgovacki-centar-u-regiji,11632.html>

pripremio Angel Naumovski

ZNAKOVNI JEZIK ZA BEBE - ZAŠTO JE KORISTAN?

I najmanji se žele izraziti – i često su frustrirani kada im to ne uspijeva. Tečaj znakovnog jezika pomaže jer tko može napraviti «pa-pa», može «reći» još mnogo toga!

Znakovni jezik za bebe - zašto je koristan?

34

Koje su prednosti znakovnog jezika? Djeca već prije nego počnu govoriti znaju razlikovati stvari i radnje. Imenovati ih znakovima ili znati izraziti svoje potrebe djeći donosi osjećaj uspjeha.

Manje su frustrirana jer ih se sada razumije. Geste su za njih prirodni pomagači – kao za nas u inozemstvu, kada ne vladamo stranim jezikom.

Zašto je znakovni jezik tako primjeren djeci? Većina gesti je jako zorna – kao npr. majmun koji se češe ispod pazuha ili ptica koja leprša krilima. Djeca mogu lako oponašati ove upečatljive, jednostavne znakove rukom, jer je njihova motorika – za razliku od govora – već dobro razvijena.

Uz igre prstima i pjesmice začas zapamte geste. Pri tome je najvažnije zabaviti se. Bilo bi

pogrešno to shvatiti kao program učenja. U kojoj je dobi prikladno početi s gestama? Dobar trenutak je kada dijete, primjerice, oponaša «pa-pa». Ne bi trebalo započinjati ranije.

Za koju je djecu komunikacija podržana gestama osobito podržana? Za svu koja ne govore ili još ne mogu govoriti.

Osmomjesečno dijete se osjeća jako samosvjesno kad može izraziti što ga muči. Geste su, naravno, ključne za djecu s poteškoćama u razvoju govora ili djecu s Downovim sindromom koja se bez pomoći gesti mogu izraziti samo ograničeno i kasno.

Odgada li bebin znakovni jezik normalan razvoj govora? Naprotiv. Tako se potiče razvoj govora

jer djeca uče da postoje oznake za stvari. To je temelj za usvajanje jezika. Osim toga, vizualno opažanje i govor aktiviraju različite dijelove mozga; tako nastaju raznovrsne veze, poput mreže. Čim dijete može izgovoriti riječi koje je dotad gestikuliralo, samo napušta govor rukama.

<http://www.roditelji.hr/beba/9-12-mjeseci/znakovni-govor.html>

pripremio Angel Naumovski

PSIĆ NAUČIO ZNAKOVNI JEZIK

Gluha kujica Snowy završila je u prihvatilištu za pse jer se vlasnici nisu mogli nositi s njezinim hendikepom, no riječ je o iznimno bistroj kujici koja je naučila reagirati na geste rukom.

Gluhi psić naučio je komunicirati znakovnim jezikom.

Vlasnica ga je predala u prihvatilište za životinje jer nije znala kako uspostaviti komunikaciju.

No nakon svega tri tjedna treninga, četiri mjeseca star jack russell sada može sjesti, stajati i hodati kad mu gazdarica to naredi jer je naučio reagirati na geste rukom.

Psić je naučio niz različitih naredbi kao što su sjedni, stani, legni, okreni se, vrati se i hodaj.

Osoblje Dogs Trust Salisburyja u Newton Tonyju se nada da će uskoro Snowy pronaći dom.

Trenerica Leslie Carley opisala je Snowy kao "svijetlu točku" među životinjama u centru.

"Snowy je uistinu bistra i jako brzo uči. Kad je tek došla nije imala pojma što se oko nje događa i rušila je sve pred sobom, no nevjerojatno brzo je naučila naredbe."

Snowy je okoćena u leglu od šest psića i prodana je, no novi vlasnici su je vratili kad su shvatili da je gluha. Kako je selila iz doma u dom i bila ignorirana od braće i sestara, postajala je sve stidljivija i povučeniya.

Na kraju je završila u prihvatilištu, gdje su poradili na njejoj socijalizaciji.

Uskoro bi trebala naučiti još nekoliko naredbi i bit će potpuno dresirani pas.

<http://www.croforumi.com/index.php?page=Thread&postID=31300>

pripremio Angel Naumovski

ZAJEDNICA I KULTURA GLUHIH

Gluhi imaju i zajednicu i kulturu. Iako je ideja zajednice i kulture novost većini čujućih ljudi, ona postoji već dosta dugo. Kultura Gluhih ima karakteristike identične onim drugih subkultura ili etničkih grupa.

Rođena je kroz zajednička iskustva (život u cjelodnevnim školama) i zajednički jezik, američki znakovni jezik. Zajednica Gluhih ima vlastite regionalne, državne i nacionalne organizacije.

Gluhi imaju svoje manifestacije, od atletskih natjecanja i zajedničkih izleta, do izbora Gluhe Miss Amerike i kazališnih izvođenja. Postoje religijski sazivi Gluhih, a uobičajena su međusobna vjenčanja.

Sve ove stvari, škole, jezik i organizacije, povezuju međusobno ljude s malim invaliditetom tako da se drugi osjećaju izolirano u njihovom okruženju.

Međutim, kako je većina Gluhe djece rođena od čujućih roditelja, prijenos kulture Gluhih moguć je samo iz kontakta s drugim Gluhim ljudima u zajednici.

Navedimo nekoliko primjera kulture ponašanja Gluhih u usporedbi s čujućim ekvivalentom:

KULTURNO PONAŠANJE

GLUHI	ČUJUĆI
elementi na koje se obraća pozornost: treptanje	„ej“
svjetlosti, pokreti stopala, leteće stvari gosti imaju želju za okupljanjem u kuhinji (bolje osvijetljenje, lakše vidjeti znakove svake osobe)	dnevni boravak
dugi rituali upoznavanja: odakle si? škole? roditelji? itd...	„drago mi je da smo se upoznali“
regulatori razgovora: klimanje glavom i specifične geste	„hmmm i uh-huh“
kontakt okom	kontakt uhom
izražavanje licem	pokeraško lice
pokazivanje je dozvoljeno (zamjenice!)	pokazivanje se smatra nepristojnim

nakon upoznavanja uobičajen je zagrljaj

rukovanje

dugo zadržavanje/dugo opraštanje

kratak zastanak/kratko opraštanje

mogu „razgovarati“ s ustima punim hrane

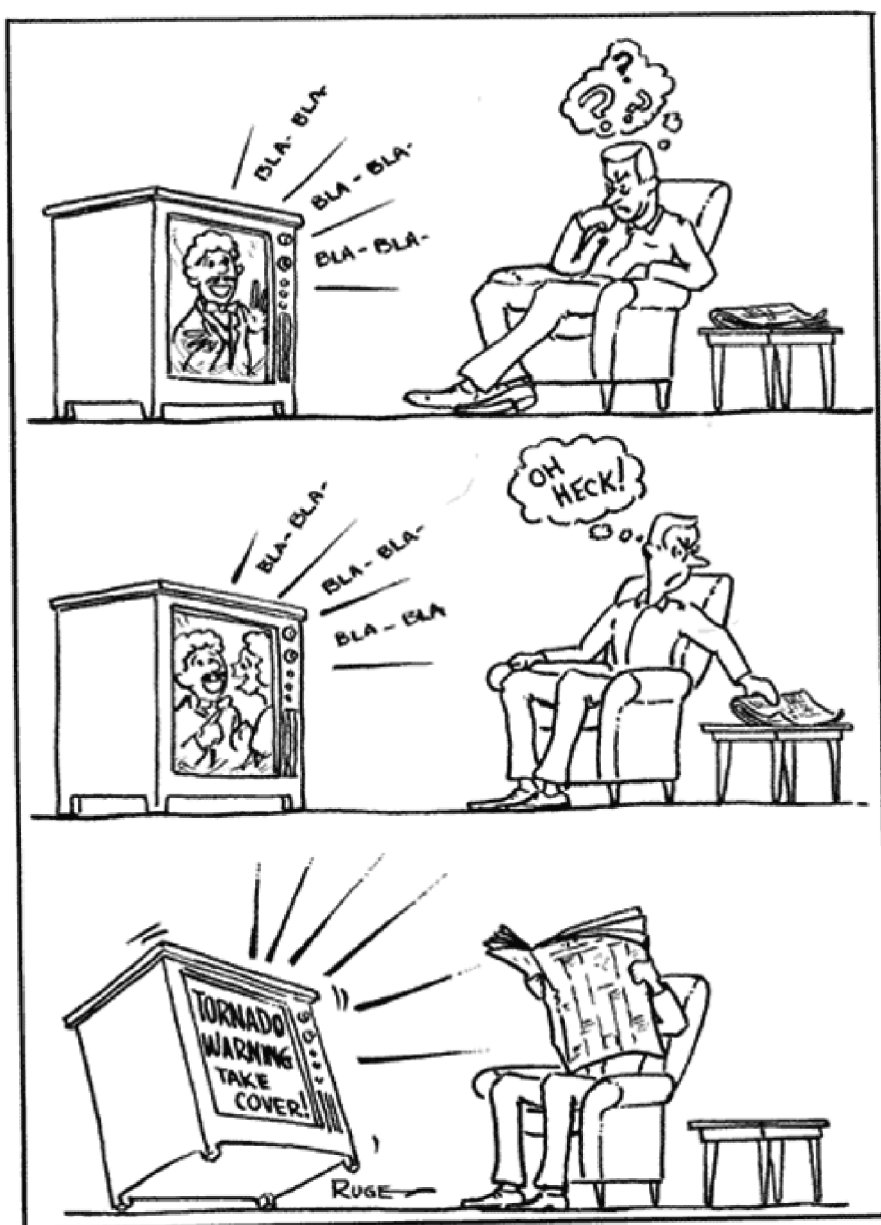
smatra se neodgojenim

nepristojna djeca pokrivaju oči

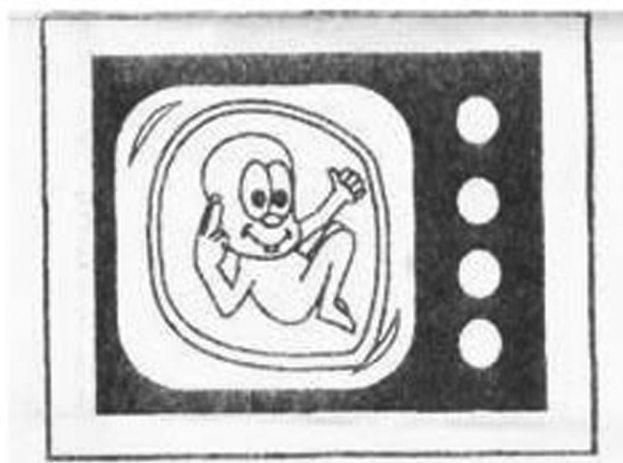
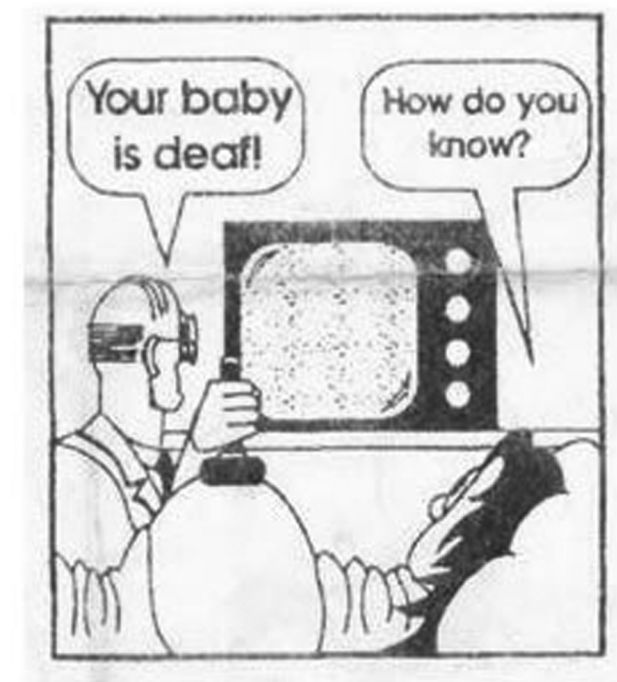
nepristojna djeca pokrivaju uši

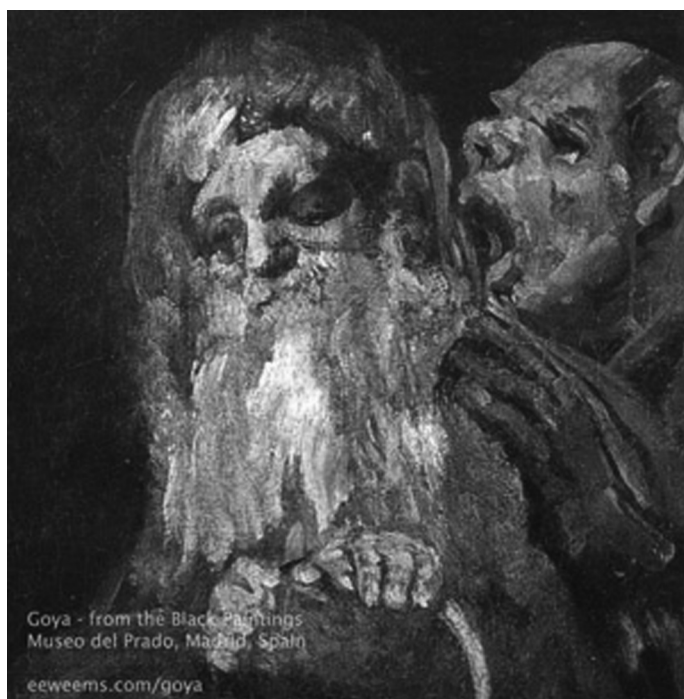
pripremio Angel Naumovski

PRVA SAMOSTALNA IZLOŽBA “PLJESKA JEDNE RUKE”

Angel Pins by
Carla's Angels

Goya - from the Black Paintings
Museo del Prado, Madrid, Spain

eeweems.com/goja

TIHE BOJE

Tvoje ruke pripovijedaju
šalju me na put sanjarenja
o tihim bojama i pričajućim svjetlima.

Gledam dok slikaš slike po zraku
i željela bih biti jednako dobra u govoru
kao ti u znaku.

Pokušavam se uvjeriti da je zavist zlo.
Željela bih biti oslobođena bolnih zvukova
koji mi stalno govore o zlu u svijetu.
Ali, ti ih ne možeš čuti.

Živiš u svijetu ponosa i slika,
nečujne glazbe,
ljubavi o kojoj ne treba govoriti.
Jednim pogledom već znaš je li netko prijatelj ili varalica,
znaš čitati nesigurnost, povjerenje ili strah.

Čujućem svijetu trebaju tjedni
za ono za što tebi trebaju sekunde.
Moramo toliko mnogo naučiti.
Kada bismo samo zatvorili usta
I otvorili naše oči.

Stormy, 1998.
Prevela s engleskog Vesna Ivasović